

Η

ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

6ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της την 2^α Ιουλίου 2019 με την εξής σύνθεση: Μαργαρίτα Κανάβα Πρόεδρος-Εισηγήτρια, Ειρήνη Αψοκάρδου και Απόστολος Σιαπέρας Μέλη.

Για να εξετάσει την από 24.5.2019 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΑΕΠΠ 646/29.5.2019 Προδικαστική Προσφυγή της ένωσης οικονομικών φορέων α) «.....» και με διακριτικό τίτλο «.....», β) «.....» και με διακριτικό τίτλο «.....», γ) «.....», δ) «.....» και ε) «.....» (εφεξής ο «προσφεύγων»), που εδρεύει κατά δήλωσή του στο ....., επί της ..... αριθμ. ...., όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Κατά του ....., (εφεξής η «αναθέτουσα αρχή»), όπως εκπροσωπείται νόμιμα και κατά της με αριθμό πρωτ. Α/ΣΥΠ084/ΣΤ/οικ.2470/16.05.2019 απόφασης περί έγκρισης του από 16.04.2019 Πρακτικού αποσφράγισης –ελέγχου δικαιολογητικών συμμετοχής και οικονομικών προσφορών της Επιτροπής Διαγωνισμού (εφεξής η «προσβαλλόμενη») και

Κατά της παρεμβαίνουσας ένωσης οικονομικών φορέων: 1. «.....» και με διακριτικό τίτλο «.....» και 2. «.....» και με διακριτικό τίτλο «.....» (εφεξής ο «παρεμβαίνων»), που εδρεύει κατά δήλωσή του στη ....., επί της οδού ....., αριθμ. ...., όπως εκπροσωπείται νόμιμα.

Με την προδικαστική προσφυγή, ο προσφεύγων αιτείται να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη και το από 16.04.2019 Πρακτικό αποσφράγισης –ελέγχου δικαιολογητικών συμμετοχής και οικονομικών προσφορών της Επιτροπής Διαγωνισμού, να διενεργηθεί επανάληψη του συγκεκριμένου σταδίου του διαγωνισμού και να κληθεί προς συμπλήρωση του υποβληθέντος ΕΕΕΣ κατ' εφαρμογή του άρθρου 102 του ν. 4412/2016.

Αριθμός απόφασης: 781/2019

Με την παρέμβασή του ο παρεμβαίνων επιδιώκει την απόρριψη της προσφυγής και τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης.

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Μαργαρίτα Κανάβα
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1.Επειδή για την άσκηση της κρινόμενης προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του Π.Δ. 39/2017, ποσού 4.966,54 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό ....., την από 23.5.2019 πληρωμή στην ..... ΤΡΑΠΕΖΑ και την εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών με την ένδειξη «δεσμευμένο»), το οποίο και υπολογίζεται με βάση την προϋπολογιζόμενη δαπάνη της σύμβασης, εκτιμώμενης αξίας 993.307,61 ευρώ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

2.Επειδή με την από 5.02.2019 διακήρυξη, η αναθέτουσα αρχή προκήρυξε δημόσιο ηλεκτρονικό ανοικτό διεθνή διαγωνισμό με αντικείμενο «Παροχή τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών για την υποβοήθηση της Ειδικής Υπηρεσίας Δημοσίων Έργων Κατασκευής και Συντήρησης Συγκοινωνιακών Υποδομών σε θέματα απαλλοτριώσεων των έργων αρμοδιότητάς της», με κριτήριο κατακύρωσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, αποκλειστικά βάσει τιμής, προϋπολογισθείσας συνολικά δαπάνης 993.307,61 ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ.

3.Επειδή η προκήρυξη της ως άνω σύμβασης απεστάλη με ηλεκτρονικά μέσα για δημοσίευση στις 6.02.2019 (.....) στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ το πλήρες κείμενο της διακήρυξης καταχωρήθηκε στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ την 11.02.2019 με ΑΔΑΜ ..... καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου ο επίμαχος διαγωνισμός έλαβε αύξοντα αριθμό ΕΣΗΔΗΣ .....

4.Επειδή ο διαγωνισμός που προκήρυξε η αναθέτουσα αρχή ως εκ του αντικειμένου του, της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης και του χρόνου

Αριθμός απόφασης: 781/2019

εκκίνησης της διαδικασίας, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του Ν. 4412/2016, σύμφωνα με το άρθρο 345 του Ν. 4412/2016.

5.Επειδή η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή: α) έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα καθόσον κατατέθηκε στις 24.5.2019 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στους προσφέροντες μέσω της «επικοινωνίας» του ΕΣΗΔΗΣ στις 17.5.2019, β) ασκήθηκε με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του Π.Δ. 39/2017 και γ) κοινοποιήθηκε στην ΑΕΠΠ από τον προσφεύγοντα αυθημερόν με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 361 και τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 362 του Ν. 4412/2016, και την παρ. 1 εδ. α) του άρθρου 4 και την παρ. 2 του άρθ. 8 του Π.Δ. 39/2017.

6. Επειδή ο προσφεύγων ως προσφέρων, θεμελιώνει πρόδηλο έννομο συμφέρον για την άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά της επίμαχης απόφασης, ως προς το μέρος που αφορά στην απόρριψη της προσφοράς του. Σύμφωνα, δε, με τα προσφάτως κριθέντα (βλ. ΕΑ ΣΤΕ 408/2018) η διαπλαστική ενέργεια της ακυρωτικής απόφασης της ΑΕΠΠ αποτελεί μία από τις κύριες συνέπειες αυτής και επενεργεί *erga omnes* σε αναδραμόντα χρόνο και, ως εκ του διαπλαστικού της χαρακτήρα, ενεργεί υπέρ και κατά πάντων. Η ακυρωθείσα πράξη θεωρείται ως μηδέποτε εκδοθείσα και κατ' αυτόν τον τρόπο επαναφέρεται αυτοδικαίως η πραγματική και νομική κατάσταση που υπήρχε πριν από την έκδοσή της. Με τη διαπλαστική απόφαση συντελείται η μεταβολή μιας έννομης σχέσης, δημιουργείται μια νέα νομική κατάσταση, το, δε, γεγονός της συντελεσθείσας αυτής νομικής μεταβολής πρέπει, κατά νομοθετική βούληση, να αναγνωρισθεί ως γεγονός αναμφισβήτητο. Το αναγνωριστικό-διαγνωστικό αυτό πόρισμα της ακυρωτικής απόφασης ανευρίσκεται στις αιτιολογίες της απόφασης και μάλιστα αποτελεί «προδικαστικό ζήτημα» του κυρίου ζητήματος, που είναι η ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης. Ως εκ τούτου, με βάση τα κριθέντα στην απόφαση ΕΑ ΣΤΕ 408/2018 σε περίπτωση, που με απόφαση της ΑΕΠΠ ακυρωθεί η απόρριψη του προσφεύγοντος, χωρεί η μετ' εννόμου συμφέροντος προβολή εκ μέρους του προσφεύγοντος και νόμιμη εξέταση εκ μέρους της ΑΕΠΠ των λόγων που βάλλουν κατά της συμμετοχής του έτερου συμμετέχοντος, χωρίς

Αριθμός απόφασης: 781/2019

να απαιτείται να εκδοθεί νέα απόφαση της αναθέτουσας αρχής σε συμμόρφωση προς την απόφαση αυτή.

Ωστόσο, σχετικά με τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος περί παράβασης της αρχής της διαφάνειας και της ισότητας λόγω αποδοχής των προσφορών έτερων διαγωνιζόμενων κατόπιν κλήσης τους προς παροχή διευκρινίσεων, κατά τα μέχρι προσφάτως κριθέντα από τη νομολογία, διαγωνιζόμενος ο οποίος νομίμως αποκλείεται - λαμβάνοντας υπόψη και τα ανωτέρω διαλαμβανόμενα - από διαγωνισμό δεν έχει, καταρχήν, έννομο συμφέρον να αμφισβητήσει τη νομιμότητα της συμμετοχής άλλου διαγωνιζόμενου, καθόσον με τον αποκλεισμό του καθίσταται, ως προς το διαγωνισμό αυτό, τρίτος (βλ. Ε.Α. ΣΤΕ 301/2011, 748/2010, 1317/2009, ΣΤΕ 2817/2008, 1450/2007 και 666/2006). Κατ' εξαίρεση, όμως, και προς διασφάλιση της αρχής του ενιαίου μέτρου κρίσης, η οποία αποτελεί ειδικότερη έκφανση των αρχών της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας που διέπουν το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων, με έννομο συμφέρον προβάλλει ισχυρισμούς αναφερόμενους αποκλειστικώς στην αποδοχή της συμμετοχής άλλου διαγωνιζόμενου, παρά τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού ίδιου με εκείνον που αιτιολόγησε την αιτιολογία αποκλεισμού του (πρβλ. Ε.Α. ΣΤΕ 174/2016, 44/2014, 106/2013, 380/2012, 671/2011, 1156, 329/2010, 246/2009 274/2012 και) (πρβλ. Φ. Αρναούτογλου, *Η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων του ν. 3886/2010*, 2η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, 2013, παρ. 141 σελ. 100 και παρ. 368 σελ. 230).

Περαιτέρω, ως προς την ακύρωση του από 16.04.2019 Πρακτικού της Επιτροπής Διαγωνισμού, όπως έχει παγίως κριθεί από τη νομολογία, οι πράξεις της Επιτροπής Διαγωνισμού τόσο κατά τον έλεγχο των τυπικών δικαιολογητικών συμμετοχής στο διαγωνισμό όσο και κατά την αξιολόγηση των προσφορών, έχουν χαρακτήρα γνωμοδότησης που απευθύνεται προς το αποφασίζον όργανο του αναθέτοντος φορέα, και για το λόγο αυτό ως μη εκτελεστές πράξεις δεν υπόκεινται αυτοτελώς σε προδικαστική προσφυγή (ΣΤΕ 421/2014). Ως εκ τούτου, το προσβαλλόμενο από 16.4.2019 Πρακτικό συνιστά μη εκτελεστή πράξη με γνωμοδοτικό χαρακτήρα, η οποία απαραδέκτως προσβάλλεται αυτοτελώς με την υπό εξέταση προσφυγή ως συμπροσβαλλόμενη με την εκτελεστή πράξη της αναθέτουσας αρχής.

Αριθμός απόφασης: 781/2019

7. Επειδή, ο προσφεύγων αιτείται, επίσης, την επανάληψη της διαγωνιστικής διαδικασίας και την κλήση του προς παροχή διευκρινήσεων. Ωστόσο, η ΑΕΠΠ επί αποδοχής προσφυγής κατά πράξης ακυρώνει ολικώς ή μερικώς την προσβαλλόμενη πράξη, ενώ επί αποδοχής προσφυγής κατά παράλειψης, ακυρώνει την παράλειψη και η υπόθεση αναπέμπεται στην αναθέτουσα αρχή για να προβεί αυτή στην οφειλόμενη ενέργεια, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 367 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 και δεν έχει εξουσία να τροποποιήσει την προσβαλλόμενη πράξη, καθ' υποκατάσταση της αναθέτουσας αρχής (ΕΑ ΣτΕ 54/2018). Συνεπώς, τα ως άνω αιτήματα απαραδέκτως προβάλλονται ενώπιον της ΑΕΠΠ.

8.Επειδή την 27.5.2019 η αναθέτουσα αρχή προέβη σε κοινοποίηση της υπό εξέταση προσφυγής προς όλους τους συμμετέχοντες, ήτοι σε κάθε ενδιαφερόμενο τρίτο, μέσω της «επικοινωνίας» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 α του ΠΔ 39/2017.

9.Επειδή με την υπ' αριθμόν 799/2019 Πράξη της Προέδρου του 6^{ου} Κλιμακίου, ορίσθηκε Εισηγητής και ημερομηνία συζήτησης και κλήθηκε η αναθέτουσα αρχή να υποβάλει τις απόψεις της επί της υπό εξέταση προσφυγής.

10. Επειδή στις 6.06.2019, ήτοι εμπροθέσμως, ο παρεμβαίνων κατέθεσε την με αριθμό ΑΕΠΠ ΠΑΡ 525/2019 παρέμβασή του στο διαδικτυακό τόπο του διαγωνισμού, ο οποίος με προφανές έννομο συμφέρον αιτείται τη διατήρηση ισχύος της επίμαχης απόφασης με την οποία ανακηρύχθηκε προσωρινός ανάδοχος.

11. Επειδή στις 7.6.2019 η αναθέτουσα αρχή απέστειλε μέσω της «επικοινωνίας» στο διαδικτυακό τόπο του διαγωνισμού τις απόψεις της επί της προσφυγής στην ΑΕΠΠ.

12. Επειδή, σε συνέχεια των ανωτέρω, η προσφυγή νομίμως εισάγεται ενώπιον του 6^{ου} Κλιμακίου της ΑΕΠΠ σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 346 και 360 του ν. 4412/2016 και του άρθρου 3 του Π.Δ/τος 39/2017.

13. Επειδή στον εν θέματι διαγωνισμό συμμετείχαν έξι οικονομικοί φορείς μεταξύ των οποίων ο προσφεύγων και ο παρεμβαίνων, οι οποίοι υπέβαλαν τις με αριθμό συστήματος 115624 και 114814 προσφορές τους αντίστοιχα και κατατάχτηκαν αρχικώς στον πίνακα μειοδοσίας ο μεν προσφεύγων στη δεύτερη θέση με ποσοστό έκπτωσης 56,10%, ο δε

Αριθμός απόφασης: 781/2019

παρεμβαίνων στην τρίτη θέση, με ποσοστό έκπτωσης 53,11%. Στη συνέχεια η Επιτροπή Διαγωνισμού προέβη σε έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής όλων των συμμετεχόντων και σύμφωνα με το από 16.04.2019 Πρακτικό αναφορικά με την αξιολόγηση των δικαιολογητικών συμμετοχής και των οικονομικών προσφορών εισηγήθηκε, μεταξύ άλλων, την απόρριψη της προσφοράς του προσφεύγοντος και την ανάδειξη του παρεμβαίνοντα ως προσωρινού μειοδότη. Ειδικότερα, η προσφορά του προσφεύγοντος απορρίπτεται διότι κατά τον έλεγχο των υποβληθέντων δικαιολογητικών συμμετοχής και δη των ΕΕΕΣ των μελών της ένωσης διαπιστώθηκε ότι «*τα Μελετητικά Γραφεία της ένωσης ..... και ....., που κάλυπταν την κατηγορία μελέτης 16 (τοπογραφικές μελέτες) δεν είχαν δηλώσει σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 19.3.β και 22.2.3.ii της Διακήρυξης στο Μέρος IV παράγραφος Γ- «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα» την απαιτούμενη Εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν και συνεπώς δεν κάλυπταν την απαίτηση της διακήρυξης (άρθρα 19.3.β και 22.2.3.ii) ως προς την ειδική εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν οι Προσφέροντες (άρθρο 22-10¹ παράγραφος)*». Με τη δε προσβαλλόμενη απόφαση η αναθέτουσα αρχή ενέκρινε το Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού και απέρριψε την προσφορά του προσφεύγοντος, ανακηρύσσοντας προσωρινό μειοδότη τον παρεμβαίνοντα.

14.Επειδή ο προσφεύγων με την υπό κρίση προσφυγή του αιτείται την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης για τους ακόλουθους λόγους :«[...] *Ι. Δ ι ό τ ι στα πλαίσια της διαδικασίας διεξαγωγής του εν θέματι ανοικτού ηλεκτρονικού διαγωνισμού η Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού δεν τήρησε, ως όφειλε, απέναντί μας τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 102 παρ. 2 και παρ. 5 του Ν. 4412/2016 για τη συμπλήρωση, αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών, σύμφωνα και με το άρθρο 56 παρ. 3 της Οδηγίας, ενώ προέβη στην τήρηση της σχετικής διαδικασίας αναφορικά με τους επόμενους διαγωνιζόμενους και με τον τρόπο αυτό παραβίασε τις αρχές της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων, της ισότητας και της διαφάνειας. Πιο συγκεκριμένα, η Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού συνήλθε σε συνεδρίαση στις 14/03/2019, προκειμένου να διενεργήσει την ηλεκτρονική αποσφράγιση του υποφακέλου «Δικαιολογητικά Συμμετοχής» και του υποφακέλου «Οικονομική Προσφορά» των προσφορών των οικονομικών φορέων που υποβλήθηκαν στον ηλεκτρονικό διαγωνισμό (α/α υποσυστήματος*

Αριθμός απόφασης: 781/2019

.....) μέσω του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ) και να διεξαχθούν οι απαιτούμενες, από το Ν. 4412/2016 και τους όρους της οικείας διακήρυξης, διαδικασίες στο πλαίσιο του διαγωνισμού του θέματος.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Διακήρυξης, η Επιτροπή Διαγωνισμού προέβη στην ηλεκτρονική αποσφράγιση του υποφακέλου «Δικαιολογητικά Συμμετοχής» και του υποφακέλου «Οικονομική Προσφορά» και στην ανάρτηση του σχετικού καταλόγου μειοδοσίας, που παράχθηκε από το υποσύστημα, στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένα Προκηρυγμένου Διαγωνισμού» του ΕΣΗΔΗΣ, και τον απέστειλε μέσω της λειτουργίας «Επικοινωνία» του υποσυστήματος στους προσφέροντες.

Ακολούθως, η Επιτροπή Διαγωνισμού προέβη, κατά σειρά μειοδοσίας, στον έλεγχο των Οικονομικών Προσφορών και της προσφερόμενης τιμής ανά κατηγορία μελέτης, της συνολικής προσφερόμενης τιμής για την εκτέλεση της σύμβασης, καθώς και του ποσοστού έκπτωσης επί της προεκτιμώμενης αμοιβής, με στρογγυλοποίηση στο δεύτερο δεκαδικό ψηφίο, βάσει του σχετικού ψηφιακού αρχείου που παράχθηκε μέσα από το υποσύστημα. Στη συνέχεια, προχώρησε στον έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής του άρθρου 20 της Διακήρυξης, δηλαδή του Ευρωπαϊκού Ενιαίου Εγγράφου Σύμβασης (ΕΕΕΣ) και της εγγύησης συμμετοχής των έξι (6) συμμετεχόντων στον Διαγωνισμό, κατά τη σειρά μειοδοσίας, αρχίζοντας από τον πρώτο μειοδότη.

Κατά τον έλεγχο των Ευρωπαϊκών Ενιαίων Εγγράφων Σύμβασης (ΕΕΕΣ) των οικονομικών φορέων που απαρτίζουν τον δεύτερο μειοδότη, ήτοι εμάς, διαπιστώθηκε ότι τα Μελετητικά Γραφεία της ένωσης, «.....» και «.....», που κάλυπταν την κατηγορία μελέτης 16 (τοπογραφικές μελέτες), δεν είχαν δηλώσει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 19.3.β και 22.2.3.ii της Διακήρυξης, στο Μέρος IV παρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα», την απαιτούμενη Εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν και συνεπώς δεν κάλυπταν την απαίτηση της Διακήρυξης (άρθρα 19.3.β και 22.2.3.ii) ως προς την ειδική εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν οι Προσφέροντες (άρθρο 22- 10η παράγραφος).

Στο σημείο αυτό της διεξαγωγής της διαδικασίας, η Επιτροπή Διαγωνισμού απέκλεισε την προσφορά μας, άνευ κλήσης μας προς

Αριθμός απόφασης: 781/2019

συμπλήρωση/αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών, καταρτίζοντας νέο πίνακα με τις αποδεκτές προσφορές των έτερων διαγωνιζόμενων, ως εμφανίζονται κατωτέρω, ζητώντας δε διευκρινίσεις από τους έτερους τέσσερεις (4) συμμετέχοντες σχετικά με τα δηλωθέντα, από τους διαγωνιζόμενους, στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης και συγκεκριμένα στο Μέρος IV παραγρ. Β –«Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια» και παραγρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα», σχετικά με την κάλυψη της ειδικής εμπειρίας που έπρεπε να διαθέτουν οι Προσφέροντες σύμφωνα με τα άρθρα 22 (10η παραγρ.), 19.2 & 22.2.2 και 19.3.β & 22.2.3.ii, ότι τα υποβαλλόμενα στοιχεία είναι αληθή.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού παραβίασε το συνολικό πλέγμα των διατάξεων που διέπουν τις αρχές της ισότητας, της διαφάνειας, του ανταγωνισμού και της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, προξενώντας βλάβη σε εμάς, ήτοι στην ένωση των οικονομικών φορέων «α) ..... με δ.τ. ...., β) ..... με δ.τ. ...., γ) ..... δ) ..... ε) .....». Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 του Ν. 4412/2016: «1. Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης». Η αρχή της διαφάνειας, προϋποθέτει ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στη Διακήρυξη του Διαγωνισμού ή στη Συγγραφή Υποχρεώσεων, κατά τρόπο ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός έλεγχος του εάν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (ΔΕΕ C-496/1999, CAS *Succhi di Frutta SpA*, σκέψη 111 κλπ). Κατά πάγια νομολογία, οι όροι της διακήρυξης δεσμεύουν τόσο την αναθέτουσα αρχή όσο και τους διαγωνιζόμενους, καθόσον η διακήρυξη αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο

Αριθμός απόφασης: 781/2019

διενέργειας του διαγωνισμού. Η δε παράβαση ουσιωδών διατάξεων της Διακήρυξης οδηγεί σε ακυρότητα των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, με τις οποίες εγκρίνονται οι επιμέρους φάσεις της διαδικασίας, καθώς και το αποτέλεσμα του Διαγωνισμού (ΣΤΕ 2772/1986, 3670/1992, 2137/1993 κλπ). Αντιστοίχως, η παράβαση τέτοιων διατάξεων της Διακήρυξης από τους διαγωνιζόμενους, καθιστά απαράδεκτες τις υποβληθείσες προσφορές τους. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της Διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής, αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.10.2001, Υπόθεση C-19/00 Siac Construction Ltd, σκέψεις 34 και 44, ΔΕΕ, Απόφαση της 25.04.1996, Υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 54 κλπ).

Από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η διακήρυξη του διαγωνισμού, ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται εφεξής και μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. Πράξεις VI Τμήματος ΕλΣυν 181/2006, 31/2003, 105/2003). Υπό την έννοια αυτή, σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο κοινοτικό (ενωσιακό πλέον) δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (βλ. Πράξη VI Τμήματος ΕλΣυν 70/2006). Κατά συνέπεια, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης, είτε κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, είτε κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης που καταρτίζεται μετά τη διενέργεια του διαγωνισμού, είτε κατά το στάδιο της εκτέλεσης αυτής,

Αριθμός απόφασης: 781/2019

καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία και επάγεται ακυρότητα (βλ. IV Τμήμα ΕΛΣυν 70/2003, 105/2002, 78/2001, 4/2001, 85/2000).

Ως εκ τούτου, η συνδρομή ή μη των τεχνικών προδιαγραφών, οι οποίες προβλέπονται σε κάθε περίπτωση από τη διακήρυξη, επιβάλλεται όπως εξετάζονται με τον ίδιο τρόπο από την αναθέτουσα αρχή και όπως τηρείται σε κάθε περίπτωση η προβλεπόμενη από το νόμο διαδικασία. Τα παραπάνω προκύπτουν και εκ της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας, που επιβάλλει την εφαρμογή των κριτηρίων ανάθεσης και την κρίση επί των προδιαγραφών και προσκομιζομένων δικαιολογητικών κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών, καθώς οι προσφορές τους θα αξιολογηθούν στα επόμενα στάδια επί τη βάση των όσων δήλωσαν, προσκόμισαν, συμπλήρωσαν μετά από σχετική πρόσκληση της Επιτροπής Διαγωνισμού και εν τέλει ίσχυαν κατά τον ως άνω κρίσιμο χρόνο (ήτοι αυτόν της ολοκλήρωσης χρόνου υποβολής προσφορών).

Εξάλλου έχει κριθεί συναφώς ότι τυχόν ασάφειες των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορούν να ερμηνεύονται εις βάρος των διαγωνιζομένων, κατά παράβαση των αρχών του ανταγωνισμού και της παροχής ίσων ευκαιριών και θα πρέπει να παρέχεται σε αυτούς, οι οποίοι βλάπτονται από την ασάφεια αυτή, η δυνατότητα να συμπληρώσουν την τυχόν ελαττωματική, κατά την κρίση της Διοίκησης (λόγω της προβαλλόμενης απ' αυτήν ασάφειας), προσφορά τους (ΕΑΣΤΕ 423, 424, 425/2011). Επιπροσθέτως, η ερμηνεία των όρων των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορεί να γίνεται εις βάρος του καλόπιστου διαγωνιζομένου, εφόσον η Διοίκηση ήταν αυτή που όφειλε να εκφραστεί σαφέστερα (ΕφΑθ 1959/1970 Αρμ. 1970 σελ. 1111, ΕφΘεσ 501/1987 ΕΔημΕργ 1990/1, σελ. 84, Α. Τάχος, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, έκδ. θ', σελ. 776) *obiter dictum* ή κατά διασταλτική ερμηνεία και στην προκείμενη υπόθεση η ως άνω «τεχνική» πλημμέλεια της αναθέτουσας αρχής δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε βλάβη ημών, ως καλόπιστων συμμετεχόντων στην υπόψη διαγωνιστική διαδικασία.

Από την επισκόπηση των σχετικών συνημμένων από την αναθέτουσα αρχή ηλεκτρονικών αρχείων στο δικτυακό τόπο του διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ καθώς και τη συνδυαστική εφαρμογή των ως άνω προκύπτει ότι, στη Διακήρυξη δεν προσδιορίζεται επακριβώς ο τρόπος συμπλήρωσης στο ΕΕΕΣ

Αριθμός απόφασης: 781/2019

του Μέρους IV παρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα» και την απαιτούμενη Εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν όλοι οι συμμετέχοντες στο Διαγωνισμό και μάλιστα σύμφωνα με την Κατευθυντήρια Οδηγία 23 της ΕΑΑΔΗΣΥ «Ειδικά θέματα συμπλήρωσης του ΤΕΥΔ και του ΕΕΕΣ», οι οικονομικοί φορείς δύνανται, είτε να επεξεργάζονται και να συμπληρώνουν το ήδη διαμορφωμένο και αναρτημένο (σε επεξεργάσιμη μορφή) από την αναθέτουσα αρχή αρχείο, είτε να επεξεργάζονται και να διαμορφώνουν οι ίδιοι εξ αρχής το ΤΕΥΔ και του ΕΕΕΣ, που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα της ΕΑΑΔΗΣΥ σε επεξεργάσιμη μορφή, συμπληρώνοντας τα απαιτούμενα για τη συγκεκριμένη διαδικασία πεδία. Επισημαίνεται περαιτέρω ότι, στις περιπτώσεις μη συμπλήρωσης ή/και μη ορθής συμπλήρωσης ενός ή περισσότερων πεδίων, εκ μέρους των οικονομικών φορέων, παρέχεται η δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να τους καλούν προκειμένου να παράσχουν σχετικές διευκρινίσεις ή να τα συμπληρώσουν, όπως οποιοδήποτε άλλο υποβληθέν, με την προσφορά τους, έγγραφο ή δικαιολογητικό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 102 του Ν. 4412/2016. Η εν λόγω δυνατότητα παρέχεται ανεξάρτητα από τον τρόπο επεξεργασίας και συμπλήρωσης τους, το οποίο έχει επιλέξει ο οικονομικός φορέας, σύμφωνα με τα ανωτέρω λεχθέντα. Ωστόσο, στις περιπτώσεις που επίκειται αποκλεισμός προσφέροντα ή υποψηφίου από τη διαδικασία, για λόγους ασάφειας των δικαιολογητικών και εγγράφων της προσφοράς, οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να ζητούν διευκρινίσεις από τους οικονομικούς φορείς, κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 5 του ως άνω άρθρου. Σύμφωνα με πάγια νομολογία, ενόψει της αρχής της τυπικότητας που διέπει τη διαδικασία σύναψης δημοσίων συμβάσεων, η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να καλεί τους υποψήφιους να συμπληρώσουν τα νομίμως, καταρχήν, υποβληθέντα δικαιολογητικά ή να παρέχουν σχετικές διευκρινίσεις και όχι να αναπληρώσουν μη υποβληθέντα ή μη νομίμως υποβληθέντα δικαιολογητικά (ΣτΕ 2454/09, ΕΑ ΣτΕ 457, 364/09, 738/09, 180/09, 567/08, 3075/08, 307/07, ΔΕφΑθ 271/2011).

Εν προκειμένω επιφοχώρησε σφάλμα εκ παραδρομής της αναθέτουσας αρχής, εφόσον, δεν προσδιορίζεται επακριβώς στην διακήρυξη ο τρόπος συμπλήρωσης του Μέρους IV παρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα» και την απαιτούμενη Εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν οι συμμετέχοντες και, μάλιστα σύμφωνα με την Κατευθυντήρια Οδηγία 23 της

Αριθμός απόφασης: 781/2019

ΕΑΑΔΗΣΥ, πρόκειται για πεδίο το οποίο μπορεί να συμπληρωθεί στη συνέχεια της διαδικασίας, έπειτα από πρόσκληση για παροχή διευκρινίσεων, η Επιτροπή Διαγωνισμού είχε υποχρέωση να μας καλέσει προς συμπλήρωση του σχετικού πεδίου στο ΕΕΕΣ, ήτοι της συμπλήρωσης της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας και εμπειρίας μας, με τα δικαιολογητικά και τα στοιχεία κατά τον τρόπο και τη διαδικασία που η διακήρυξη επέβαλε για την απόδειξη ιδιότητας κρίσιμης για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό (Ε.Α. ΣΤΕ 19/2011, ΣΤΕ 1329/2008), συμμορφούμενη με τον τρόπο αυτό, η Επιτροπή Διαγωνισμού, με τις αρχές της ισότητας, της τυπικότητας, της διαφάνειας και της δημοσιότητας των ελάχιστων όρων συμμετοχής που διέπουν τη διαδικασία συνάψεως των δημοσίων συμβάσεων.

II. Δ ι ό τ ι η Επιτροπή Διενέργειας του Διαγωνισμού, προβαίνοντας σε αποκλεισμό μας από τη διαδικασία διεξαγωγής του εν θέματι ανοικτού ηλεκτρονικού διαγωνισμού, χωρίς να μας καλέσει προς συμπλήρωση, αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών, δεν τήρησε, ως όφειλε, απέναντί μας τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 102 παρ. 2 και παρ. 5, σύμφωνα και με το άρθρο 56 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ.

Στο άρθρο 102 του Ν.4412/2016 προβλέπεται ότι: «1. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες ή τους υποψηφίους να διευκρινίζουν ή να συμπληρώνουν τα έγγραφα ή δικαιολογητικά που έχουν υποβάλει, μέσα σε εύλογη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης. Οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση που υποβάλλεται από τους προσφέροντες ή υποψηφίους, χωρίς να έχει ζητηθεί από την αναθέτουσα αρχή, δεν λαμβάνεται υπόψη. 2. Η πιο πάνω διευκρίνιση ή η συμπλήρωση αφορά μόνο τις ασάφειες, επουσιώδεις πλημμέλειες ή πρόδηλα τυπικά σφάλματα που επιδέχονται διόρθωση ή συμπλήρωση, ιδίως δε παράλειψη μονογραφών, διακεκομμένη αρίθμηση, ελαττώματα συσκευασίας και σήμανσης του φακέλου και των υποφακέλων των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, λεκτικές και φραστικές αποκλίσεις των εγγράφων της προσφοράς από την ορολογία των εγγράφων της σύμβασης, που δεν επιφέρουν έννομες συνέπειες ως προς το περιεχόμενό τους, ελλείψεις ως προς τα νομιμοποιητικά στοιχεία, πλημμελής σήμανση

Αριθμός απόφασης: 781/2019

αντιγράφων που εκδίδονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 4250/2014 (Α` 74), μεταφράσεων και λοιπών πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων, διαφοροποίηση της δομής των εγγράφων της προσφοράς από τα υποδείγματα, υποχρεωτικά ή μη, που θεσπίζονται με νόμο, κανονιστικές πράξεις ή τα έγγραφα της σύμβασης. Η συμπλήρωση ή η διευκρίνιση, κατά το πρώτο εδάφιο, δεν επιτρέπεται να έχει ως συνέπεια μεταγενέστερη αντικατάσταση ή υποβολή εγγράφων σε συμμόρφωση με τους όρους της διακήρυξης, αλλά μόνο τη διευκρίνιση ή συμπλήρωση, ακόμη και με νέα έγγραφα, εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί. 3. Η διευκρίνιση ή η συμπλήρωση δεν πρέπει να εισάγει διακρίσεις, άνιση μεταχείριση των οικονομικών φορέων ή να έχει ως συνέπεια ευνοϊκή μεταχείριση συγκεκριμένου οικονομικού φορέα στη διαδικασία ανάθεσης της δημόσιας σύμβασης. 4. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες να διευκρινίσουν, μέσα σε εύλογη προθεσμία η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης της σχετικής πρόσκλησης, το περιεχόμενο της τεχνικής ή οικονομικής προσφοράς που έχουν υποβάλει, αν περιέχει ασάφειες ή σσωνος σημασίας ατέλειες, επουσιώδεις παραλείψεις ή πρόδηλα τυπικά ή υπολογιστικά σφάλματα που η αναθέτουσα αρχή κρίνει ότι μπορεί να θεραπευθούν. Η διευκρίνιση αυτή δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την ουσιώδη αλλοίωση της προσφοράς και δεν πρέπει να προσδίδει αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη συγκεκριμένη προσφορά σε σχέση με τις λοιπές. 5. Η παροχή της δυνατότητας διευκρινίσεων στον προσφέροντα ή υποψήφιο, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 4, είναι υποχρεωτική για την αναθέτουσα αρχή, αν επίκειται αποκλεισμός του από τη διαδικασία, λόγω ασαφειών των δικαιολογητικών και εγγράφων της προσφοράς».

Εκ των ανωτέρω, εφόσον δεν συμπληρώσαμε το σχετικό πεδίο του ΕΕΕΣ, παρέχεται η δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να μας καλέσουν προκειμένου να παράσχουμε σχετικές διευκρινίσεις ή εν προκειμένω να το συμπληρώσουμε, όπως οποιοδήποτε άλλο υποβληθέν, με την προσφορά μας, έγγραφο ή δικαιολογητικό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 102 του Ν.4412/2016. Σημειωτέον ότι το κατατεθέν από εμάς ΕΕΕΣ φέρει ψηφιακή υπογραφή, συνεπώς, δεν εμπίπτει στο πεδίο εξαίρεσης της δυνατότητας διευκρινίσεων βάσει νόμου, όπου στις περιπτώσεις έλλειψης υπογραφής/ών

Αριθμός απόφασης: 781/2019

ΕΕΕΣ δεν είναι δυνατή η προσφυγή στην δυνατότητα συμπλήρωσης, καθώς η έλλειψη υπογραφής στο ΕΕΕΣ ή μη νόμιμη/έγκυρη υπογραφή του ισοδυναμεί με μη νόμιμη/έγκυρη υποβολή του, η δε ως άνω δυνατότητα παροχής διευκρινίσεων ή/ και συμπλήρωσης αφορά μόνο σε ήδη υποβληθέντα έγγραφα/ δικαιολογητικά. Πολλώ δε μάλλον, καθώς σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παραγρ. 5 του άρθρο 102 του Ν.4412/2016, η αναθέτουσα αρχή είχε υποχρέωση να μας καλέσει προς συμπλήρωση- αποσαφήνιση του συγκεκριμένου πεδίου του ΕΕΕΣ, που είχαμε υποβάλλει, γιατί επίκειτο αποκλεισμός μας από τη διαδικασία, ο οποίος και επήλθε, προκαλώντας μας ζημία, διότι μεταβλήθηκε ουσιωδώς η θέση μας, καθώς είχαμε αναδειχθεί δεύτεροι μειοδότες.

Στο σημείο αυτό και προς συμπλήρωση του ΕΕΕΣ στο Μέρος IV παρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα», η απαιτούμενη Εμπειρία μας ως συμμετεχόντων βεβαιώνεται από το υπ' αριθμ. πρωτ. Β/Ε1/Φ3/1929/08-03-2019 έγγραφο (το οποίο προσάγουμε συνημμένως και επικαλούμαστε) της αναθέτουσας αρχής, ήτοι του .....- ..... (.....) ως κατωτέρω: «Το Έργο για το οποίο το γραφείο μελετών '.....' σε εκτέλεση της από 16-05-2000 Σύμβασης εκπόνησε Τοπογραφικές Μελέτες, ήτοι εν προκειμένω η Ε.Ο. ...., τμήμα: ..... (κλάδος ..... της Σύμβασης Παραχώρησης ν. 3559/2007) είναι γραμμικό έργο προϋπολογισμού 201.901.192,60 ευρώ. Η προεκτιμώμενη αμοιβή της εν λόγω εκπόνησης των Τοπογραφικών Μελετών (σύνταξη Φωτογραμμετρικών διαγραμμάτων, Κτηματογραφικών διαγραμμάτων και Κτηματολογίου) ανέρχεται στο ύψος των 783.383,19 ευρώ χωρίς ΦΠΑ.»

III. Δ ι ό τ ι με την ανωτέρω αναλυτικώς περιγραφόμενη παράλειψη της Επιτροπής Διενέργειας του Διαγωνισμού να μας προσκαλέσει, ως όφειλε βάσει νόμου, σε συμπλήρωση- αποσαφήνιση του Μέρους IV παρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα» και της απαιτούμενης Εμπειρίας στο σχετικό πεδίο του ΕΕΕΣ, αποκλείοντας εμάς και προβαίνοντας σε κατάρτιση νέου πίνακα συμμετεχόντων με σειρά μειοδοσίας, τη δική μας θέση στον πίνακα, που είχαμε υποβάλλει καλύτερη οικονομική προσφορά, κατέλαβε επόμενη υποψήφια διαγωνιζόμενη, με πιο ακριβή προσφορά έναντι ημών, γεγονός το οποίο οδηγεί σε ανεπανόρθωτη ζημία δημοσίου συμφέροντος.

Αριθμός απόφασης: 781/2019

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας που διέπει τη δράση της Δημόσιας Διοίκησης, αυτή δεσμεύεται από τους κανόνες δικαίου που ρυθμίζουν την οργάνωση και τη λειτουργία της, δηλαδή μπορεί να προβεί μόνο στις ενέργειες που προβλέπουν οι ως άνω κανόνες και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που αυτοί τάσσουν. Η μορφή και η ένταση της δέσμευσης αυτής συναρτάται προς το περιεχόμενο του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, ειδικότερα δε προς την πληρότητα και τη διεξοδικότητα των στοιχείων του πραγματικού του και την αυστηρότητα της διατύπωσης των εννόμων συνεπειών που προβλέπει. Βάσει των ανωτέρω, η συμμόρφωση της Διοίκησης στην αρχή της νομιμότητας, ακριβέστερα δε η συμμόρφωση των πράξεων της προς τους ανώτερης τυπικής ισχύος κανόνες που τις διέπουν μπορεί να λάβει δύο μορφές. Στο πλαίσιο της πρώτης, απαιτείται συμφωνία της διοικητικής ρύθμισης προς τους κανόνες που την προβλέπουν. Εν προκειμένω, γίνεται λόγος για δέσμια αρμοδιότητα της Διοίκησης. Στο πλαίσιο της δεύτερης, αρκεί η διοικητική ρύθμιση να βρίσκεται σε αρμονία με τον κανόνα δικαίου. Στην περίπτωση αυτή, η Διοίκηση διαθέτει διακριτική ευχέρεια. Με την ελευθερία των συμβάσεων, ως εκδήλωση του δικαιώματος της οικονομικής ελευθερίας, δεν συμβιβάζεται κατ' αρχήν μεταγενέστερη επέμβαση του νομοθέτη περιοριστική της ελευθερίας αυτής, εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ελευθερία αυτή προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων ή ασκείται κατά παραβίαση του Συντάγματος ή ενέχει προσβολή των χρηστών ηθών, καθώς επίσης κατά τις περιπτώσεις που αυτή ασκείται προς βλάβη της Εθνικής Οικονομίας (αρ.5§1, 25§3, 106§2 του Συντάγματος). Επίσης, η ελευθερία αυτή μπορεί να περιορισθεί όπου τούτο επιβάλλεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος (Ολομ. του Α.Π. 2/1998). Ειδικότερα, κίνητρο των διοικητικών οργάνων για την άσκηση της δραστηριότητας τους που προβλέπουν οι κανόνες δικαίου είναι πάντοτε η άμεση ή έμμεση ικανοποίηση του δημοσίου συμφέροντος. Καταρχήν, το δημόσιο συμφέρον, βάσει του αντικειμενικού κριτηρίου, συμπίπτει αμέσως με το συμφέρον όλων των μελών της κρατικής κοινωνίας διότι αφορά την ικανοποίηση των βασικών αναγκών που μπορεί να έχουν όλα τα μέλη αυτά (π.χ εθνική άμυνα, υγεία,). Είναι δε νομική έννοια, διότι καθορίζεται από τους κανόνες δικαίου, είτε ως ένα από τα στοιχεία του περιεχομένου των κανόνων, είτε ως σκοπός των νομικών πράξεων ή υλικών ενεργειών των δημόσιων

Αριθμός απόφασης: 781/2019

νομικών προσώπων. Στην πρώτη περίπτωση, ο καθορισμός του δημοσίου συμφέροντος με συνταγματικές διατάξεις, είτε συνιστά προϋπόθεση και όριο του συνταγματικά επιτρεπτού περιορισμού ενός ατομικού δικαιώματος που επιτρέπεται συνταγματικά, είτε ιδρύει δέσμευση του νομοθετικού οργάνου για τη ρύθμιση συγκεκριμένων θεμάτων.

Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, με την παράλειψη της Επιτροπής Διενέργειας του Διαγωνισμού να μας προσκαλέσει, ως όφειλε βάσει νόμου, σε συμπλήρωση- αποσαφήνιση του Μέρους IV παρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα» και της απαιτούμενης Εμπειρίας στο σχετικό πεδίο του ΕΕΕΣ, αποκλείοντας εμάς και προβαίνοντας σε κατάρτιση νέου πίνακα συμμετεχόντων με σειρά μειοδοσίας, τη δική μας θέση στον πίνακα κατέλαβε η επόμενη υποψήφια διαγωνιζόμενη, η οποία είχε καταθέσει ακριβότερη προσφορά έναντι ημών. Αναφύονται, εν προκειμένω, λόγοι δημοσίου συμφέροντος, οι οποίοι επιτάσσουν την τήρηση της νομιμότητας, κατά τη διαδικασία, των διαγωνισμών για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων και μάλιστα σε μειοδοτικό διαγωνισμό, ώστε να γίνεται η ανάθεση στον οικονομικό φορέα που κατέθεσε την οικονομικότερη προσφορά. Συνεπώς, σταθμίζοντας το δημόσιο συμφέρον, το μόνο πρόσφορο και αναγκαίο μέτρο κατά τα ως άνω είναι διενεργηθεί επανάληψη του συγκεκριμένου σταδίου του Διαγωνισμού και να κληθούμε σε συμπλήρωση - αποσαφήνιση του Μέρους IV παρ. Γ – «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα» και της απαιτούμενης Εμπειρίας στο σχετικό πεδίο του ΕΕΕΣ, που διαθέτουμε και, την οποία προσάγουμε και επικαλούμαστε με την παρούσα, μετά από έγγραφη κλήση της αναθέτουσας αρχής κατ' άρθρο 102 του Ν.4412/2016.».

15. Επειδή η αναθέτουσα αρχή στις απόψεις της επί της υπό κρίση προδικαστικής προσφυγής αναφέρει αυτολεξεί ότι : «1. Στο άρθρο 2 της διακήρυξης της υπόψη σύμβασης αναφέρεται μεταξύ άλλων: i) Το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.) περιλαμβάνεται στα έγγραφα της σύμβασης κατά την έννοια της περιπτ. 14 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016. ii) Η αναθέτουσα αρχή παρέχει σε όλους τους προσφέροντες που συμμετέχουν στη διαδικασία σύναψης σύμβασης συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τα έγγραφα της σύμβασης, εφόσον έχουν ζητηθεί εγκαίρως.

Αριθμός απόφασης: 781/2019

2. Στο άρθρο 19.3β της διακήρυξης της υπόψη σύμβασης η αναθέτουσα αρχή επιβάλλει απαιτήσεις (επί ποινή αποκλεισμού), που να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς διαθέτουν την αναγκαία τεχνική και επαγγελματική ικανότητα για την εκτέλεση της σύμβασης.

3. Στο άρθρο 22 της διακήρυξης της υπόψη σύμβασης αναφέρεται μεταξύ άλλων: i) Κατά την υποβολή προσφορών οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 79 παρ. 1 του ν. 4412/2016, το οποίο αποτελεί ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α'75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις του άρθρου 18 της παρούσας, β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 19 της παρούσας του ν. 4412/2016. ii) Στην περίπτωση υποβολής προσφοράς από ένωση οικονομικών φορέων, το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) υποβάλλεται χωριστά από κάθε μέλος της ένωσης.

4. Στην με αρ. 23 κατευθυντήρια οδηγία της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, όσον αφορά στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), αναφέρεται ότι: i) Οι αναθέτουσες αρχές προσαρμόζουν το ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ στην εκάστοτε διαδικασία σύναψης σύμβασης διαμορφώνοντάς το, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους (λόγους αποκλεισμού και κριτήρια επιλογής), που περιέχονται στα έγγραφα της σύμβασης. ii) Η συμπλήρωση του ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ από τους οικονομικούς φορείς διενεργείται στο, ήδη προσαρμοσμένο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής, ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ, το οποίο παρέχεται κατάλληλα διαμορφωμένο από αυτήν. iii) Ως προς το ΕΕΕΣ, οι οικονομικοί φορείς δύνανται, μέσω της πλατφόρμας της Ε.Ε., να το συμπληρώσουν: • είτε μέσω της λειτουργικότητας «Εισαγωγή ΕΕΕΠ», μέσω της οποίας τηλεφορτώνουν (upload) το ήδη διαμορφωμένο από την αναθέτουσα αρχή ΕΕΕΣ και, εν συνεχεία, το συμπληρώνουν • είτε μέσω της λειτουργικότητας «Δημιουργία απάντησης», μέσω της οποίας διαμορφώνουν εξ αρχής το ΕΕΕΣ, επιλέγοντας και συμπληρώνοντας τα απαιτούμενα για την εκάστοτε διαδικασία πεδία, με βάση τους όρους των εγγράφων της σύμβασης. iv) Στην ενότητα 3.4 του κεφαλαίου 3 με τίτλο

Αριθμός απόφασης: 781/2019

"Διευκρινήσεις για τη συμπλήρωση επιμέρους πεδίων του ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ από τους οικονομικούς φορείς" δίνονται οδηγίες στους οικονομικούς φορείς για την συμπλήρωση της ενότητας Γ Κριτήρια Καταλληλότητας του ΕΕΕΣ. 5. Στο άρθρο 102 "Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών" του Ν. 4412/2016 αναφέρονται: i) Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες ή τους υποψηφίους να διευκρινίζουν ή να συμπληρώνουν τα έγγραφα ή δικαιολογητικά που έχουν υποβάλει, μέσα σε εύλογη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης. Οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση που υποβάλλεται από τους προσφέροντες ή υποψηφίους, χωρίς να έχει ζητηθεί από την αναθέτουσα αρχή, δεν λαμβάνεται υπόψη. ii) Η πιο πάνω διευκρίνιση ή η συμπλήρωση αφορά μόνο τις ασάφειες, επουσιώδεις πλημμέλειες ή πρόδηλα τυπικά σφάλματα που επιδέχονται διόρθωση ή συμπλήρωση, ιδίως δε παράλειψη μονογραφών, διακεκομμένη αρίθμηση, ελαττώματα συσκευασίας και σήμανσης του φακέλου και των υποφακέλων των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, λεκτικές και φραστικές αποκλίσεις των εγγράφων της προσφοράς από την ορολογία των εγγράφων της σύμβασης, που δεν επιφέρουν έννομες συνέπειες ως προς το περιεχόμενό τους, ελλείψεις ως προς τα νομιμοποιητικά στοιχεία, πλημμελής σήμανση αντιγράφων που εκδίδονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 4250/2014 (Α' 74), μεταφράσεων και λοιπών πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων, διαφοροποίηση της δομής των εγγράφων της προσφοράς από τα υποδείγματα, υποχρεωτικά ή μη, που θεσπίζονται με νόμο, κανονιστικές πράξεις ή τα έγγραφα της σύμβασης. Η συμπλήρωση ή η διευκρίνιση, κατά το πρώτο εδάφιο, δεν επιτρέπεται να έχει ως συνέπεια μεταγενέστερη αντικατάσταση ή υποβολή εγγράφων σε συμμόρφωση με τους όρους της διακήρυξης, αλλά μόνο τη διευκρίνιση ή συμπλήρωση, ακόμη και με νέα έγγραφα, εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί. iii) Η διευκρίνιση ή η συμπλήρωση δεν πρέπει να εισάγει διακρίσεις, άνιση μεταχείριση των οικονομικών φορέων ή να έχει ως συνέπεια ευνοϊκή μεταχείριση συγκεκριμένου οικονομικού φορέα στη διαδικασία ανάθεσης της δημόσιας σύμβασης. iv) Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες να διευκρινίσουν, μέσα σε εύλογη προθεσμία η οποία δεν

Αριθμός απόφασης: 781/2019

μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης της σχετικής πρόσκλησης, το περιεχόμενο της τεχνικής ή οικονομικής προσφοράς που έχουν υποβάλει, αν περιέχει ασάφειες ή ήσσοнос σημασίας ατέλειες, επουσιώδεις παραλείψεις ή πρόδηλα τυπικά ή υπολογιστικά σφάλματα που η αναθέτουσα αρχή κρίνει ότι μπορεί να θεραπευθούν. Η διευκρίνιση αυτή δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την ουσιώδη αλλοίωση της προσφοράς και δεν πρέπει να προσδίδει αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη συγκεκριμένη προσφορά σε σχέση με τις λοιπές. ν) Η παροχή της δυνατότητας διευκρινίσεων στον προσφέροντα ή υποψήφιο, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 4, είναι υποχρεωτική για την αναθέτουσα αρχή, αν επίκειται αποκλεισμός του από τη διαδικασία, λόγω ασαφειών των δικαιολογητικών και εγγράφων της προσφοράς.

A4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 1. Ο τρόπος συμπλήρωσης του εντύπου (ΕΕΕΣ) σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη διακήρυξη ήταν σαφής στα μέλη της ένωσης, γεγονός που αποδεικνύεται από τη ορθή συμπλήρωσή του εγγράφου (ΕΕΕΣ) από δύο από τα τέσσερα μέλη της Ένωσης «.....» με δ.τ. ....», «..... με δ.τ. και «.....», «.....» «.....»,«.....

2. Όσον αφορά στο γεγονός ότι η Αναθέτουσα Αρχή όφειλε να καλέσει την προσφεύγουσα ένωση «.....» με δ.τ. ....», «..... με δ.τ. και «.....», «.....» «.....» «..... για συμπλήρωση της προσφοράς και συγκεκριμένα του εγγράφου (ΕΕΕΣ), θα θέλαμε να αναφέρουμε ότι η συμπλήρωση αφορά μόνο ασάφειες επουσιώδεις πλημμέλειες ή τυπικά σφάλματα και όχι υποβολή νέων εγγράφων ή αντικατάσταση εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί.

3. Συμπερασματικά, τα μελετητικά γραφεία της ένωσης, «.....» με δ.τ. ....», «..... με δ.τ. και «.....» δεν είχαν καθόλου συμπληρώσει, σύμφωνα με τα οριζόμενα άρθρα 19.3.β. και 22.2.3.ii της Διακήρυξης, στο Μέρος Παρ. Γ- «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα», την απαιτούμενη εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν και συνεπώς δεν κάλυπταν την απαίτηση της Διακήρυξης (άρθρα 19.3.β. και 22.2.3.ii) ως προς την ειδική εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν οι Προσφέροντες (άρθρο 22 – 10η παράγραφος). Για το λόγο αυτό δικαίως η Επιτροπή Διαγωνισμού απέκλεισε την προσφορά της προσφεύγουσας».

Αριθμός απόφασης: 781/2019

16. Επειδή ο παρεμβαίνων ισχυρίζεται τα κάτωθι: «. Επί του προβαλλόμενου λόγου ότι δεν προσδιορίζεται στη διέπυσα τον επίμαχο διαγωνισμό διακήρυξη επακριβώς ο τρόπος συμπλήρωσης στο ΕΕΕΣ του Μέρους IV παρ.Γ. Με τον πρώτο λόγο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι δήθεν εμφιλοχώρησε σφάλμα εκ παραδρομής της αναθέτουσας αρχής, εφόσον δεν προσδιορίζεται επακριβώς στη διακήρυξη ο τρόπος συμπλήρωσης του Μέρους IV, παρ. Γ-«Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα» και την απαιτούμενη εμπειρία που πρέπει να διαθέτουν, ότι οι ασάφειες των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορούν να ερμηνεύονται σε βάρος των διαγωνιζομένων, καθώς και ότι θα πρέπει να παρέχεται σε αυτούς, οι οποίοι βλάπτονται από την ασάφεια, να συμπληρώσουν την ελαττωματική, κατά την κρίση της Διοίκησης προσφορά τους, ιδίως όταν με βάση τη διάταξη του άρθρου 102 του Ν. 4412/2017 και την κατευθυντήρια οδηγία 23 της ΕΑΑΔΗΣΥ, πρόκειται για πεδία που μπορούν να συμπληρωθούν εκ των υστέρων.

Ο σχετικός ωστόσο ισχυρισμός τυγχάνει απορριπτός για τους κατωτέρω αναφερόμενους λόγους. Σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης που διέπει την επίμαχη διαγωνιστική διαδικασία ορίζεται ότι «...Άρθρο 2: Έγγραφο της σύμβασης και τεύχη 2.1. Τα έγγραφα της σύμβασης, κατά την έννοια της περιπτ. 14 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016, για τον παρόντα ηλεκτρονικό διαγωνισμό, είναι τα ακόλουθα: α) η 2019^ 029-064832 προκήρυξη σύμβασης όπως δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕΕΕ), β) ΚΕΝΟ, γ) η παρούσα διακήρυξη, δ) το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.), ε) το έντυπο οικονομικής προσφοράς, όπως παράγεται από την ειδική ηλεκτρονική φόρμα του υποσυστήματος, στ) το Τεύχος Τεχνικών Δεδομένων του έργου με τα τυχόν Παραρτήματά του, το πρόγραμμα των απαιτούμενων μελετών και η τεκμηρίωση της σκοπιμότητας του έργου. ζ) το τεύχος της Συγγραφής Υποχρεώσεων (Σ.Υ.) με τα τυχόν Παραρτήματά του, η) το τεύχος προεκτιμώμενων αμοιβών, θ) ΚΕΝΟ ι) τυχόν συμπληρωματικές πληροφορίες και διευκρινίσεις που θα παρασχεθούν από την αναθέτουσα αρχή επί όλων των ανωτέρω, ια) ΚΕΝΟ 2.2 Προσφέρεται ελεύθερη, πλήρης, άμεση και δωρεάν ηλεκτρονική πρόσβαση στα έγγραφα της σύμβασης στον ειδικό, δημόσια προσβάσιμο, χώρο “ηλεκτρονικοί διαγωνισμοί” της πύλης

Αριθμός απόφασης: 781/2019

www.promitheus.gov.gr, καθώς και στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής www.ggde.gr (Για τον Πολίτη NEW! Προκηρύξεις/Διαγωνισμοί). 2.3 Εφόσον έχουν ζητηθεί εγκαίρως, ήτοι έως την 04-03-2019, η αναθέτουσα αρχή παρέχει σε όλους τους προσφέροντες που συμμετέχουν στη διαδικασία σύναψης σύμβασης συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τα έγγραφα της σύμβασης, το αργότερο έως την 08-03-2019... Άρθρο 20 :Περιεχόμενο φακέλων Προσφοράς ... 20.2 Ο ηλεκτρονικός υποφάκελος «Δικαιολογητικά Συμμετοχής» πρέπει, επί ποινή αποκλεισμού, να περιέχει τα ακόλουθα: - α) το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) - β) την εγγύηση συμμετοχής, του άρθρου 15 της παρούσας Άρθρο 22: Αποδεικτικά μέσα κριτηρίων ποιοτικής επιλογής Κατά την υποβολή προσφορών οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 79 παρ. 1 του ν. 4412/2016, το οποίο αποτελεί ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α'75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις του άρθρου 18 της παρούσας, β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 19 της παρούσας. .. Στην περίπτωση υποβολής προσφοράς από ένωση οικονομικών φορέων, το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) υποβάλλεται χωριστά από κάθε μέλος της ένωσης. Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας δηλώνει στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) την πρόθεσή του για ανάθεση υπεργολαβίας, υποβάλλει μαζί με το δικό του ΕΕΕΣ και το ΕΕΕΣ του υπεργολάβου. Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες ενός ή περισσότερων φορέων υποβάλλει μαζί με το δικό του ΕΕΕΣ και το ΕΕΕΣ κάθε φορέα, στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται. Το δικαίωμα συμμετοχής και οι όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής όπως ορίζονται στην παρούσα διακήρυξη, κρίνονται κατά την υποβολή της προσφοράς, κατά την υποβολή των δικαιολογητικών του παρόντος άρθρου, σύμφωνα με το άρθρο 5 (α και β) της παρούσας, καθώς και κατά τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 8.1 της παρούσας. Οι μεμονωμένοι προσφέροντες πρέπει να ικανοποιούν όλες τις απαιτήσεις των άρθρων 18 και 19 της παρούσας. Στην περίπτωση

Αριθμός απόφασης: 781/2019

ενώσεων οικονομικών φορέων, η πλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 18 και της καταλληλότητας για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του άρθρου 19.1 πρέπει να ικανοποιούνται από κάθε μέλος της ένωσης για την κατηγορία/ κατηγορίες του άρθρου 12.1 της παρούσας, στην/στις οποία/ οποίες κάθε μέλος της ένωσης συμμετέχει. Η πλήρωση των απαιτήσεων της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας του άρθρου 19.2 και 19.3, αντίστοιχα, αρκεί να ικανοποιείται αθροιστικά από τα μέλη της ένωσης. Οι οικονομικοί φορείς δεν υποχρεούνται να υποβάλλουν δικαιολογητικά ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία, αν και στο μέτρο που η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει τα πιστοποιητικά ή τις συναφείς πληροφορίες απευθείας μέσω πρόσβασης σε εθνική βάση δεδομένων σε οποιοδήποτε κράτος - μέλος της Ένωσης, η οποία διατίθεται δωρεάν, όπως εθνικό μητρώο συμβάσεων, εικονικό φάκελο επιχείρησης, ηλεκτρονικό σύστημα αποθήκευσης εγγράφων ή σύστημα προεπιλογής. Η δήλωση για την πρόσβαση σε εθνική βάση δεδομένων εμπεριέχεται στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ)....». Εξάλλου, στις υποσημειώσεις της διακήρυξης (οράτε σελίδες 35-41), παρέχονται διευκρινίσεις προς τους συμμετέχοντες σχετικά με τη διαφορετική ορολογία που χρησιμοποιείται σε συγκεκριμένα πεδία στο έντυπο ΕΕΕΣ για συγκεκριμένα θέματα, επειδή το ελληνικό κείμενο του εκτελεστικού κανονισμού 2016/7 έχει υιοθετήσει τη διαφορετική διατύπωση του κειμένου των οδηγιών 2014/24/ΕΕ & 2014/25/ΕΕ, ως αυτά είχαν στην αρχική τους έκδοση.

Επιπλέον, το άρθρο 79 παρ. 1 του ν. 4412/2016, στο οποίο παραπέμπει η επίμαχη διακήρυξη, όσον αφορά στη συμπλήρωση του εντύπου ΕΕΕΣ, ορίζει ότι «Κατά την υποβολή αιτήσεων συμμετοχής ή κατά την υποβολή προσφορών στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων άνω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές δέχονται το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), το οποίο αποτελείται από ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α'75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις των άρθρων 73 και 74 για τις οποίες οι οικονομικοί φορείς αποκλείονται ή μπορούν να αποκλεισθούν, β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν

Αριθμός απόφασης: 781/2019

καθοριστεί, σύμφωνα με τα άρθρα 75, 76 και 77 γ) κατά περίπτωση, τηρεί τους αντικειμενικούς κανόνες και κριτήρια που έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 84. Όταν ο οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, σύμφωνα με το άρθρο 78, το ΕΕΕΣ περιέχει επίσης τις ως άνω πληροφορίες όσον αφορά τους φορείς αυτούς. Το ΕΕΕΣ αποτελείται από επίσημη δήλωση του οικονομικού φορέα ότι ο σχετικός λόγος αποκλεισμού δεν ισχύει και/ή ότι πληρούται το σχετικό κριτήριο επιλογής και παρέχει τις κατάλληλες πληροφορίες, όπως απαιτείται από την αναθέτουσα αρχή. Το ΕΕΕΣ προσδιορίζει τη δημόσια αρχή ή το τρίτο μέρος που είναι υπεύθυνο για την έκδοση των σχετικών δικαιολογητικών και περιλαμβάνει επίσημη δήλωση ότι ο οικονομικός φορέας θα είναι σε θέση, εφόσον του ζητηθεί και χωρίς καθυστέρηση, να προσκομίσει τα εν λόγω δικαιολογητικά. Όταν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να λάβει τα σχετικά δικαιολογητικά απευθείας με πρόσβαση σε βάση δεδομένων, σύμφωνα με την παρ. 6, το ΕΕΕΣ περιέχει επίσης τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον συγκεκριμένο σκοπό, όπως την ηλεκτρονική διεύθυνση της βάσης δεδομένων, τυχόν δεδομένα αναγνώρισης και, κατά περίπτωση, την απαραίτητη δήλωση συναίνεσης. Οι οικονομικοί φορείς μπορούν να χρησιμοποιήσουν εκ νέου ΕΕΕΣ το οποίο έχει ήδη χρησιμοποιηθεί σε προηγούμενη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, εφόσον επιβεβαιώνουν ότι οι πληροφορίες του εγγράφου εξακολουθούν να είναι αληθείς. 2. ...3. Για τις συμβάσεις άνω των ορίων, το ΕΕΕΣ καταρτίζεται βάσει του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/7 της Επιτροπής της 5ης Ιανουαρίου 2016, και παρέχεται αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή. 4. Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, η Αρχή, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 53, μπορεί να εκδίδει αντίστοιχο τυποποιημένο έντυπο υπεύθυνης δήλωσης, όπου απαιτείται, κατά τις διατάξεις του παρόντος. ...». Τέλος, στην κατευθυντήρια οδηγία με αρ. 23 της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, όσον αφορά στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), αναφέρεται ότι « 1.2 Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) Το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) εγκρίθηκε με τον Εκτελεστικό Κανονισμό 2016/7(ΕΕ) της Επιτροπής της 5ης Ιανουαρίου 2016, στο Παράρτημα 1 του οποίου περιλαμβάνονται γενικές Οδηγίες εφαρμογής, ενώ στο Παράρτημα 2 περιέχεται το τυποποιημένο έντυπο του ΕΕΕΣ..... 2.1 Υποβολή Το ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ συνιστά

Αριθμός απόφασης: 781/2019

προκαταρκτική απόδειξη ως προς τη μη συνδρομή των λόγων αποκλεισμού και την πλήρωση των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, ανάλογα με το αντικείμενο της υπό ανάθεσης σύμβασης, αντικαθιστώντας την υποχρέωση υποβολής των αντίστοιχων πιστοποιητικών.... 2.2 Προσαρμογή ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ από τις αναθέτουσες αρχές Οι αναθέτουσες αρχές προσαρμόζουν το ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ στην εκάστοτε διαδικασία σύναψης σύμβασης, διαμορφώνοντάς το, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους (λόγους αποκλεισμού και κριτήρια επιλογής), που περιέχονται στα έγγραφα της σύμβασης. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται οι αναθέτουσες αρχές να απαλείφουν, τα πεδία, των οποίων το περιεχόμενο δεν σχετίζεται με τους όρους της συγκεκριμένης διαδικασίας. 2.2.1 Πεδία που δεν μπορούν να απαλειφθούν Οι αναθέτουσες αρχές δεν δύνανται να απαλείψουν ορισμένα πεδία του ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ, καθώς η επιλογή αυτών δεν εναπόκειται στη διακριτική τους ευχέρεια. Ειδικότερα, οι αναθέτουσες αρχές δεν μπορούν να απαλείψουν τα ακόλουθα πεδία:...

2.3 Συμπλήρωση ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ από τους οικονομικούς φορείς Η συμπλήρωση του ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ από τους οικονομικούς φορείς διενεργείται στο, ήδη προσαρμοσμένο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής, ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ, το οποίο παρέχεται κατάλληλα διαμορφωμένο από αυτήν. Ειδικότερα: ...Ως προς το ΕΕΕΣ, οι οικονομικοί φορείς δύνανται, μέσω της πλατφόρμας της Ε.Ε., να το συμπληρώσουν: □ είτε μέσω της λειτουργικότητας «Εισαγωγή ΕΕΕΠ», μέσω της οποίας τηλεφορτώνουν (upload) το ήδη διαμορφωμένο από την αναθέτουσα αρχή ΕΕΕΣ και, εν συνεχεία, το συμπληρώνουν □ είτε μέσω της λειτουργικότητας «Δημιουργία απάντησης», μέσω της οποίας διαμορφώνουν εξ αρχής το ΕΕΕΣ, επιλέγοντας και συμπληρώνοντας τα απαιτούμενα για την εκάστοτε διαδικασία πεδία, με βάση τους όρους των εγγράφων της σύμβασης ...», ενώ στο κεφάλαιο 3 υπό τον τίτλο «ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΠΕΔΙΩΝ ΤΟΥ ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ», περιέχονται διευκρινίσεις για το πώς συμπληρώνονται συγκεκριμένα πεδία του εν λόγω εντύπου. Εξάλλου, σύμφωνα με τα παγίως γενόμενα δεκτά από τη νομολογία, η Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΕΣ Πράξεις VI Τμήματος 78/2007,19/2005,31/2003), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση των διατάξεων (όρων) της διακήρυξης, οδηγεί σε ακυρότητα των εγκριτικών πράξεων του αποτελέσματος του

Αριθμός απόφασης: 781/2019

διαγωνισμού και των κατακυρωτικών αυτού πράξεων (ΟΛΣΤΕ 2137/1993). Κατά συνέπεια, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης, είτε κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, είτε κατά τη συνολολόγηση της σύμβασης, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία (ΕΣ Πράξη VI Τμήματος 78/2007). Περαιτέρω, οι διατάξεις της διακήρυξης, οι οποίες διέπουν τον διαγωνισμό, περιέχουν ειδικές ρυθμίσεις που είναι υποχρεωτικά εφαρμοστέες και υπερισχύουν κάθε αντίθετης ρύθμισης (βλ. ΣΤΕ 1502/2003, ΣΤΕ ΕΑ 16/2005, 977/2004, ΔΕΦΑΘ 2277/2014, ΔΕΦΑΘ αναστ. 895/2012), ως ειδικότερες και αφορώσες το συγκεκριμένο διαγωνισμό (ΣΤΕ 2137/2012). Με την ανεπιφύλακτη συμμετοχή τους στον διαγωνισμό για την σύναψη δημόσιας σύμβασης, οι διαγωνιζόμενοι αποδέχονται πλήρως την νομιμότητα των όρων της διακήρυξης, με βάση τους οποίους διενεργείται ο διαγωνισμός και διαμορφώνονται οι προσφορές. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται η εκ των υστέρων αμφισβήτηση του κύρους των όρων της διακήρυξης, την οποία δεν έχουν προσβάλλει ευθέως. Ενόψει των προαναφερομένων καθίσταται σαφές ότι το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) αποτελεί τυποποιημένο έντυπο και προκαταρκτική_απόδειξη ως προς τη συνδρομή των λόγων αποκλεισμού και την πλήρωση των κριτηρίων ποιοτική επιλογής, ανάλογα με το αντικείμενο της υπό ανάθεσης σύμβασης, αντικαθιστώντας την υποχρέωση υποβολής των αντίστοιχων πιστοποιητικών και ότι οι αναθέτουσες αρχές προσαρμόζουν το ΕΕΕΣ στην εκάστοτε διαδικασία σύναψης σύμβασης, διαμορφώνοντάς το, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους (λόγους αποκλεισμού και κριτήρια επιλογής), που περιέχονται στα έγγραφα της σύμβασης. Επομένως, η υποβολή του εντύπου ΕΕΕΣ και το περιεχόμενο που τάσσεται προς τούτο από την οικεία διακήρυξη, συνιστά ουσιώδη τυπική προϋπόθεση συμμετοχής στον διαγωνισμό, η υποβολή δε του εντύπου αυτού με ελλιπές περιεχόμενο ή με τα πεδία του κενά, καθιστά, την πρόσφορα εξαρχής अपαράδεκτη, χωρίς δυνατότητα συμπλήρωσης του περιεχομένου που λείπει από αυτό με τις κατ' άρ. 102 Ν. 4412/2016 διευκρινίσεις.

Από καμία άλλωστε διάταξη δεν προκύπτει ότι στις διακηρύξεις των διαγωνιστικών διαδικασιών πρέπει να προβλέπεται ο τρόπος συμπλήρωσης του κάθε πεδίου του ΕΕΕΣ από τους συμμετέχοντες.

Εν προκειμένω η αναθέτουσα αρχή, είχε διαμορφώσει το έντυπο ΕΕΕΣ, ως όφειλε, σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που περιέχονται στα έγγραφα

Αριθμός απόφασης: 781/2019

της υπό ανάθεση σύμβασης, όπως αποδεικνύεται από την επισκόπηση του ΕΕΕΣ του διαγωνισμού, ούτως ώστε ο κάθε συμμετέχων να συμπληρώνει τα σχετικά πεδία, ανάλογα με τις απαιτήσεις της επίμαχης διαγωνιστικής διαδικασίας. Επιπλέον, όπως προκύπτει από τις προαναφερόμενες διατάξεις της διακήρυξης, αυτή περιείχε διευκρινίσεις, όπου αυτό απαιτείτο για την ορθή συμπλήρωσή του ΕΕΕΣ, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση υποβολής προσφοράς από Ένωση οικονομικών φορέων, όπου αναφέρεται ότι το ΕΕΕΣ θα πρέπει να υποβάλλεται χωριστά από κάθε μέλος της ένωσης.

Να υπογραμμιστεί μάλιστα ότι σύμφωνα με την παράγραφο 2.3. της διακήρυξης, προβλεπόταν ότι έως 4.3.2019, οι συμμετέχοντες είχαν δικαίωμα να ζητήσουν συμπληρωματικές πληροφορίες ως προς τα έγγραφα της σύμβασης, δυνατότητα την οποία είχε και η προσφεύγουσα, εάν πράγματι θεωρούσε ότι υπήρχαν ασάφειες στη διακήρυξη όσον αφορά στη συμπλήρωση του επίμαχου εντύπου, της οποίας ωστόσο δυνατότητας η προσφεύγουσα ουδέποτε έκανε χρήση. Αντ' αυτού η προσφεύγουσα αβασίμως και ανεπικαίρως και επομένως απαραδέκτως στο παρόν στάδιο, αφού ουδέποτε άσκησε προδικαστική προσφυγή κατά της διέπουσας τον επίμαχο διαγωνισμό διακήρυξης προβάλλοντας συγκεκριμένες αιτιάσεις κατ' αυτής, ισχυρίζεται το πρώτον σήμερα, ότι έχει εμφιλοχωρήσει σφάλμα στη διακήρυξη, διότι δήθεν δεν περιέχονται πληροφορίες για τη συμπλήρωση του εντύπου ΕΕΕΣ και ότι εξ αυτού του λόγου (δηλαδή λόγω δήθεν αμφιβολίας, ως προς το δέον γενέσθαι και όχι εκ παραδρομής) δύο (2) από τα τέσσερα (4) μέλη της Ένωσης που κάλυπταν την κατηγορία μελέτης 16 (τοπογραφικές μελέτες) δεν είχαν συμπληρώσει συγκεκριμένα πεδία του εντύπου ΕΕΕΣ, τη στιγμή που τα άλλα δύο (2) μέλη της αυτής Ένωσης έχουν συμπληρώσει τα συγκεκριμένα πεδία, στα πλαίσια πάντα της ίδιας διακήρυξης! Τέλος, η προσφεύγουσα στα πλαίσια ανάπτυξης του πρώτου λόγου της προσφυγής της ισχυρίζεται ότι ενόψει και της εν λόγω δήθεν ασάφειας της Διακήρυξης, η αναθέτουσα αρχή όφειλε να την καλέσει να συμπληρώσει τις όποιες ελλείψεις της στα πλαίσια παροχής διευκρινίσεων, σύμφωνα με το άρθρο 102 του Ν. 4412/2016. Ωστόσο, όπως αναλυτικά αναφέρουμε ανωτέρω δεν έχει εμφιλοχωρήσει καμία ασάφεια στη διέπουσα τη διαγωνιστική διαδικασία διακήρυξη, αφού αυτή περιείχε όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, όσον αφορά στο προδιαμορφωμένο και τυποποιημένο έντυπο ΕΕΕΣ. Απορίας άξιον, είναι,

Αριθμός απόφασης: 781/2019

άλλωστε, πως τα δύο (2) από τα τέσσερα (4), μέλη της ένωσης, συμπλήρωσαν, ως όφειλαν, το ΕΕΕΣ και εν τούτοις δεν «εξήγησαν» στους άλλους δύο (2) συμπράττοντές τους τα τυχόν «ασαφή» σημεία της Διακήρυξης! Τέλος, επιγραμματικώς στη θέση αυτή αναφέρουμε (σ.σ. ακολουθεί αναλυτική απάντηση στον με αρ. ΙΙ λόγο της προσφυγής) ότι, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά, η παράλειψη παντάπασι συμπλήρωσης/απάντησης περί συνδρομής κριτηρίου επιλογής στο ΕΕΕΣ/ΤΕΥΑ, που προβλέπεται επί ποινή αποκλεισμού, συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια της προσφοράς, μη δυνάμενη να συμπληρωθεί με διευκρινίσεις, εκ των υστέρων και δη μετά την υποβολή της προσφοράς, καθώς τούτο θα ισοδυναμούσε με απαράδεκτη, το πρώτον, υποβολή νομότυπων δηλώσεων, μη αρχήθεν υποβληθεισών, σε όψιμη συμμόρφωση με τους όρους της διακήρυξης και κατά διακριτική μεταχείριση του καλούμενου προς διευκρινίσεις, αφού ούτως θα διασωζόταν η, άλλως, απαράδεκτη και αντιβαίνουσα τη διακήρυξη, προσφορά του, εις βάρος των επιμελών λοιπών μετεχόντων.

ΙΙ. Επί του προβαλλόμενου λόγου ότι η αναθέτουσα αρχή όφειλε να καλέσει την προσφεύγουσα να συμπληρώσει την υποβληθείσα προσφορά της

Με το δεύτερο λόγο της προσφυγής της η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι έπρεπε δήθεν να κληθεί από την αναθέτουσα αρχή και να συμπληρώσει τις όποιες ελλείψεις της προσφοράς της, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 102 του ν. 4412/2016 και την κατευθυντήρια οδηγία 23.

Ο σχετικός ωστόσο ισχυρισμός τυγχάνει απορριπτέος για τους κατωτέρω αναφερόμενους λόγους. Στο άρθρο 19.3. της διακήρυξης με τον τίτλο «Τεχνική και Επαγγελματική Ικανότητα», ορίζεται ότι « ... β) Απαιτήσεις εμπειρίας: Κάθε προσφέρων πρέπει να διαθέτει την ακόλουθη εμπειρία στην κατηγορία 16: Να έχει εκπονήσει την τελευταία 15ετία, στα πλαίσια σύμβασης εκπόνησης μελέτης, ή στα πλαίσια σύμβασης παροχής υπηρεσιών Τεχνικού Συμβούλου, ή Συμβούλου Διαχείρισης για την υποβοήθηση της Υπηρεσίας σε θέματα μελέτης η κατασκευής η μελέτης και κατασκευής, μια τουλάχιστον μελέτη κτηματογράφησης (τοπογραφικές εργασίες, σύνταξη κτηματολογίου και πράξεων αναλογισμού), για γραμμικό έργο προϋπολογισμού μεγαλύτερου ή ίσου του ποσού των 100 εκατομμυρίων ευρώ, με προεκτιμώμενη αμοιβή μελέτης μεγαλύτερης ή ίσης του ποσού των 300.000 ευρώ: Η χρονική διάρκεια της τελευταίας 15ετίας θα μετράται από την έγκριση της μελέτης ή την

Αριθμός απόφασης: 781/2019

έγκριση/παραλαβή των υπηρεσιών συμβούλου...». Επίσης, στο άρθρο 22 υπό τον τίτλο «Αποδεικτικά μέσα κριτηρίων ποιοτικής επιλογής» ορίζεται ότι «Κατά την υποβολή προσφορών οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 79 παρ. 1 του ν. 4412/2016, το οποίο αποτελεί ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α'75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις του άρθρου 18 της παρούσας, β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 19 της παρούσας. Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, μπορεί να ζητηθεί από τους προσφέροντες να υποβάλλουν όλα ή ορισμένα δικαιολογητικά από τα κατωτέρω αναφερόμενα, όταν αυτό απαιτείται για την ορθή διεξαγωγή της διαδικασίας. Κατά την υποβολή του ΕΕΕΣ, είναι δυνατή, με μόνη την υπογραφή του κατά περίπτωση εκπροσώπου του οικονομικού φορέα, η προκαταρκτική απόδειξη των λόγων αποκλεισμού που αναφέρονται στο άρθρο 18.1.1 της παρούσας, για το σύνολο των φυσικών προσώπων που είναι μέλη του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου του ή έχουν εξουσία εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε αυτόν. Στην περίπτωση υποβολής προσφοράς από ένωση οικονομικών φορέων, το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) υποβάλλεται χωριστά από κάθε μέλος της ένωσης. Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας δηλώνει στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) την πρόθεσή του για ανάθεση υπεργολαβίας, υποβάλλει μαζί με το δικό του ΕΕΕΣ και το ΕΕΕΣ του υπεργολάβου. Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες ενός ή περισσότερων φορέων υποβάλλει μαζί με το δικό του ΕΕΕΣ και το ΕΕΕΣ κάθε φορέα, στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται. Το δικαίωμα συμμετοχής και οι όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής όπως ορίζονται στην παρούσα διακήρυξη, κρίνονται κατά την υποβολή της προσφοράς, κατά την υποβολή των δικαιολογητικών του παρόντος άρθρου, σύμφωνα με το άρθρο 5 (α και β) της παρούσας, καθώς και κατά τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 8.1 της παρούσας. Οι μεμονωμένοι προσφέροντες πρέπει να ικανοποιούν όλες τις απαιτήσεις των άρθρων 18 και

Αριθμός απόφασης: 781/2019

19 της παρούσας. Στην περίπτωση ενώσεων οικονομικών φορέων, η πλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 18 και της καταλληλότητας για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του άρθρου 19.1 πρέπει να ικανοποιούνται από κάθε μέλος της ένωσης για την κατηγορία/ κατηγορίες του άρθρου 12.1 της παρούσας, στην/στις οποία/ οποίες κάθε μέλος της ένωσης συμμετέχει.. Η πλήρωση των απαιτήσεων της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και της τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας του άρθρου 19.2 και 19.3, αντίστοιχα, αρκεί να ικανοποιείται αθροιστικά από τα μέλη της ένωσης. Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας ή ένωση αυτών στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, σύμφωνα με το άρθρο 19.5 της παρούσας, οι φορείς στην ικανότητα των οποίων στηρίζεται ο προσφέρων οικονομικός φορέας ή ένωση αυτών, υποχρεούνται στην υποβολή των δικαιολογητικών που αποδεικνύουν ότι δεν συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού του άρθρου 18 και ότι πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλογής κατά περίπτωση του άρθρου 19 της παρούσας. Ο οικονομικός φορέας υποχρεούται να αντικαταστήσει έναν φορέα στην ικανότητα του οποίου στηρίζεται, εφόσον ο τελευταίος δεν πληροί το σχετικό κριτήριο επιλογής ή για τον οποίο συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού των παραγράφων 1.1, 1.2, 1.2Α και 1.5 του άρθρου 18. Οι οικονομικοί φορείς δεν υποχρεούνται να υποβάλλουν δικαιολογητικά ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία, αν και στο μέτρο που η αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει τα πιστοποιητικά ή τις συναφείς πληροφορίες απευθείας μέσω πρόσβασης σε εθνική βάση δεδομένων σε οποιοδήποτε κράτος - μέλος της Ένωσης, η οποία διατίθεται δωρεάν, όπως εθνικό μητρώο συμβάσεων, εικονικό φάκελο επιχείρησης, ηλεκτρονικό σύστημα αποθήκευσης εγγράφων ή σύστημα προεπιλογής. Η δήλωση για την πρόσβαση σε εθνική βάση δεδομένων εμπεριέχεται στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ). Οι οικονομικοί φορείς δεν υποχρεούνται να υποβάλουν δικαιολογητικά, όταν η αναθέτουσα αρχή που έχει αναθέσει τη σύμβαση διαθέτει ήδη τα δικαιολογητικά αυτά. Ο προσωρινός ανάδοχος, κατόπιν σχετικής ηλεκτρονικής πρόσκλησης από την αναθέτουσα αρχή, υποβάλλει τα ακόλουθα δικαιολογητικά, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 5 της παρούσας:...22.2. Δικαιολογητικά πλήρωσης κριτηρίων επιλογής: ... 22.2.3 Η τεχνική και επαγγελματική ικανότητα αποδεικνύεται ως ακολούθως i) για την περίπτωση του άρθρου 19.3.α :... ii) για την περίπτωση

Αριθμός απόφασης: 781/2019

του 19.3β: Πίνακα παρόμοιων μελετών με αναφορά στο φορέα ανάθεσης, τίτλο μελέτης, ημερομηνία ανάθεσης και περαιώσης, αμοιβή μελέτης συνοδευόμενος από Βεβαιώσεις Καλής Εκτέλεσης των μελετών..... Περαιτέρω, σύμφωνα με το Άρθρο 7 της διακήρυξης που διέπει τον παρόντα διαγωνισμό, υπό τον τίτλο «Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών», «Η αναθέτουσα αρχή μπορεί, κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών, να καλέσει τους οικονομικούς φορείς, μέσω της λειτουργικότητας της «Επικοινωνίας» του υποσυστήματος, να συμπληρώσουν ή να διευκρινίσουν τα έγγραφα ή δικαιολογητικά που έχουν υποβάλει, συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής τους προσφοράς, μέσα σε εύλογη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 102 και 103 του ν. 4412/2016 και του άρθρου 13 της υπ' αρ. 117384/26-10-2017 Κ.Υ.Α. Οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση που υποβάλλεται από τους προσφέροντες ή υποψηφίους, χωρίς να έχει ζητηθεί από την αναθέτουσα αρχή, δεν λαμβάνεται υπόψη». Εξάλλου, στο άρθρο 102 του Ν.4412/2016 προβλέπεται ότι: «1. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες ή τους υποψηφίους να διευκρινίζουν ή να συμπληρώνουν τα έγγραφα ή δικαιολογητικά που έχουν υποβάλει, μέσα σε εύλογη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης. Οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση που υποβάλλεται από τους προσφέροντες ή υποψηφίους, χωρίς να έχει ζητηθεί από την αναθέτουσα αρχή, δεν λαμβάνεται υπόψη. 2. Η πιο πάνω διευκρίνιση ή η συμπλήρωση αφορά μόνο τις ασάφειες, επουσιώδεις πλημμέλειες ή πρόδηλα τυπικά σφάλματα που επιδέχονται διόρθωση ή συμπλήρωση, ιδίως δε παράλειψη μονογραφών, διακεκομμένη αρίθμηση, ελαττώματα συσκευασίας και σήμανσης του φακέλου και των υποφακέλων των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, λεκτικές και φραστικές αποκλίσεις των εγγράφων της προσφοράς από την ορολογία των εγγράφων της σύμβασης, που δεν επιφέρουν έννομες συνέπειες ως προς το περιεχόμενό τους, ελλείψεις ως προς τα νομιμοποιητικά στοιχεία, πλημμελής σήμανση αντιγράφων που εκδίδονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν.

Αριθμός απόφασης: 781/2019

4250/2014 (Α' 74), μεταφράσεων και λοιπών πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων, διαφοροποίηση της δομής των εγγράφων της προσφοράς από τα υποδείγματα, υποχρεωτικά ή μη, που θεσπίζονται με νόμο, κανονιστικές πράξεις ή τα έγγραφα της σύμβασης. Η συμπλήρωση ή η διευκρίνιση, κατά το πρώτο εδάφιο, δεν επιτρέπεται να έχει ως συνέπεια μεταγενέστερη αντικατάσταση ή υποβολή εγγράφων σε συμμόρφωση με τους όρους της διακήρυξης, αλλά μόνο τη διευκρίνιση ή συμπλήρωση, ακόμη και με νέα έγγραφα, εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί. 3. Η διευκρίνιση ή η συμπλήρωση δεν πρέπει να εισάγει διακρίσεις, άνιση μεταχείριση των οικονομικών Φορέων ή να έχει ως συνέπεια ευνοϊκή μεταχείριση συγκεκριμένου οικονομικού φορέα στη διαδικασία ανάθεσης της δημόσιας σύμβασης. 4. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες να διευκρινίσουν, μέσα σε εύλογη προθεσμία η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης της σχετικής πρόσκλησης, το περιεχόμενο της τεχνικής ή οικονομικής προσφοράς που έχουν υποβάλει, αν περιέχει ασάφειες ή σσονος σημασίας ατέλειες, επουσιώδεις παραλείψεις ή πρόδηλα τυπικά ή υπολογιστικά σφάλματα που η αναθέτουσα αρχή κρίνει ότι μπορεί να θεραπευθούν. Η διευκρίνιση αυτή δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την ουσιώδη αλλοίωση της προσφοράς και δεν πρέπει να προσδίδει αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη συγκεκριμένη προσφορά σε σχέση με τις λοιπές. 5. Η παροχή της δυνατότητας διευκρινίσεων στον προσφέροντα ή υποψήφιο, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 4, είναι υποχρεωτική για την αναθέτουσα αρχή, αν επίκειται αποκλεισμός του από τη διαδικασία, λόγω ασαφειών των δικαιολογητικών και εγγράφων της προσφοράς.

Επίσης, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση για το άρθρο 102 του Ν.4412/2016, με τις εν λόγω διατάξεις για τη Συμπλήρωση - αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών (άρθρο 56 παρ. 3 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) εισάγεται ρύθμιση η οποία εξυπηρετεί τη διάσωση προσφορών οι οποίες πάσχουν από πρόδηλα σφάλματα ή και επουσιώδεις παραλείψεις. Με τις παραγράφους 1, 2 και 3 δίδεται η δυνατότητα στην αναθέτουσα αρχή να καλεί τους προσφέροντες/υποψηφίους κατά τη διαδικασία ελέγχου και αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής να διευκρινίζουν ή να συμπληρώνουν τα έγγραφα ή τα δικαιολογητικά που έχουν υποβάλει. Ωστόσο,

Αριθμός απόφασης: 781/2019

προκειμένου να διασφαλίζεται η αρχή της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των υποψηφίων, η δυνατότητα συμπλήρωσης/διευκρίνισης που παρέχεται αφορά μόνο τις ασάφειες, επουσιώδεις πλημμέλειες ή πρόδηλα τυπικά σφάλματα που επιδέχονται διόρθωση ή συμπλήρωση και δεν επιτρέπεται να άγει σε μεταγενέστερη αντικατάσταση ή υποβολή νέων εγγράφων σε συμμόρφωση των ορών της διακήρυξης, αλλά μόνο στην διευκρίνιση ή συμπλήρωση, ακόμη και με νέα έγγραφα, εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί (ΑΕΠΠ 1/2019). Έτι ειδικότερα, έχει κριθεί *ad hoc* με την Απόφαση 1052/2018 της ΑΕΠΠ (σκ. 8, οράτε ομοίως και ΑΕΕΠ 89/2017) ότι: «...η παράλειψη απάντησης περί συνδρομής κριτηρίου επιλογής στο ΕΕΕΣ/ΤΕΥΔ, πολλώ δε μάλλον επί περισσότερων σωρευτικών απαιτούμενων κριτηρίων επιλογής, όπως εν προκειμένω, συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια της προσφοράς, κη δυνάμενη να συμπληρωθεί κε διευκρινίσεις μετά την υποβολή της προσφοράς (Απόφαση ΑΕΠΠ 89/2017), καθώς τούτο ισοδυναμεί κε απαράδεκτη το πρώτον υποβολή δηλώσεων (αφού το ΕΕΕΣ/ΤΕΥΔ συνιστά συνάθροισμα δηλώσεων περί έλλειψης κάθε ενός εκ των λόγων αποκλεισμού και συνδρομής κάθε ενός κριτηρίου επιλογής) σε συμμόρφωση με τους όρους της διακήρυξης και ευνοϊκή μεταχείριση του καλούμενου προς διευκρινίσεις, αφού ούτως θα διασωζόταν η απαράδεκτη και παραβαίνουσα τη διακήρυξη προσφορά του, εις βάρος των επιμελών λοιπών μετεχόντων. Επομένως, εν προκειμένω, η ζήτηση διευκρινίσεων προς συμπλήρωση των ως άνω ελλείψεων ήταν μη νόμιμη κατ' άρθρο 102 παρ. 2,3 και 4 Ν. 4412/2016. Εξάλλου όπως ρητά αναφέρει και η ίδια η Αναθέτουσα Αρχή, εν προκειμένω, δεν υφίστατο κάποια ασάφεια του ΕΕΕΣ ως προς την πλήρωση κάποιου κριτηρίου επιλογής, αλλά εν όλω παράλειψη δήλωσης περί πλήρωσης 3 αυτοτελών κριτηρίων οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας. Συνεπώς εξ αρχής μη νομίμως ζητήθηκαν από τον ως άνω προσφέροντα διευκρινίσεις για την άρση των ελλείψεων του ΕΕΕΣ του, καθώς όφειλε να τον αποκλείσει άνευ ετέρου, δεδομένου ότι οι ως άνω ελλείψεις δεν ήταν δυνατόν να συμπληρωθούν...» Σε απόλυτη συνάφεια με τα παραπάνω κριθέντα από την ΑΕΠΠ, λοιπόν, εν προκειμένω, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα κατέλειπε παντελώς ασυμπλήρωτο οικείο πεδίο του ΕΕΕΣ, που αφορούσε το (επί ποινή αποκλεισμού) κριτήριο της χρηματοοικονομικής της επάρκειας, παράλειψε, ουσιαστικά, να προβεί αρχήθεν στη «δήλωση» περί πλήρωσης ή μη κριτηρίου

Αριθμός απόφασης: 781/2019

ποιοτικής επιλογής, ώστε, τυχόν «συμπλήρωση» της ως άνω ουσιώδους πλημμέλειας της προσφοράς της, αφενός μεν θα ισοδυναμούσε με ανεπίτρεπτη, εκ των υστέρων, διάσωση της συμμετοχής της (εκ του λόγου αυτού) αποκλειστέας Διαγωνιζόμενης και αφετέρου θα αποτελούσε ευνοϊκή μεταχείριση σε βάρος της δικής μας επιμελούς Σύμπραξης, αποστερούμενης (δια της ως άνω τυχόν «συμπλήρωσης») μίας σύμβασης αξίας αρκετών εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ, της οποίας ήδη έχει αναδειχθεί προσωρινή μειοδότηρια. Επιπλέον, σύμφωνα με την κατευθυντήρια οδηγία 23 της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων «Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ», προβλέπεται ότι τα πεδία του ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ είναι δεκτικά διευκρινίσεων και συμπληρώσεων. Συγκεκριμένα στην εν λόγω οδηγία και ειδικότερα στην παράγραφο 2.3.1.ορίζεται ότι «Επισημαίνεται ότι, στις περιπτώσεις μη συμπλήρωσης ή/και μη ορθής συμπλήρωσης ενός ή περισσότερων πεδίων του ΤΕΥΔ/ ΕΕΕΣ, εκ μέρους των οικονομικών φορέων, παρέχεται η δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να τους καλούν προκειμένου να παράσχουν σχετικές διευκρινίσεις ή να τα συμπληρώσουν, όπως οποιοδήποτε άλλο υποβληθέν, με την προσφορά τους, έγγραφο ή δικαιολογητικό, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 102 του ν. 4412/2016», δηλαδή στην κατευθυντήρια οδηγία προβλέπεται μεν η δυνατότητα διευκρινίσεων ή και συμπληρώσεων των πεδίων του ΤΕΥΔ/ΕΕΕΣ, ωστόσο πάντα υπό τους όρους και προϋποθέσεις του άρθρου 102 του ν. 4412/2016 στο οποίο και παραπέμπει ρητώς. Όπως δε προαναφέρθηκε, η δυνατότητα συμπλήρωσης/διευκρίνισης που παρέχεται αφορά μόνο στις ασάφειες, επουσιώδεις πλημμέλειες ή πρόδηλα τυπικά σφάλματα που επιδέχονται διόρθωσης ή συμπλήρωσης και δεν επιτρέπεται να άγει σε μεταγενέστερη αντικατάσταση ή υποβολή νέων εγγράφων σε συμμόρφωση των όρων της διακήρυξης, αλλά μόνο στην διευκρίνιση ή συμπλήρωση, ακόμη και με νέα έγγραφα, εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί. Κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η διακήρυξη του διαγωνισμού, ως κανονιστική πράξη, δεσμεύει με τους όρους της, τόσο τους τρίτους προς τους οποίους απευθύνεται, όσο και το ίδιο το νομικό πρόσωπο που προκηρύσσει τον σχετικό διαγωνισμό, το οποίο υποχρεούται εφεξής και μέχρι τέλους της διαδικασίας του διαγωνισμού να εφαρμόζει τα όσα ορίζονται σε αυτή (βλ. Πράξεις VI Τμήματος Ελ.Συν. 181/2006, 31/2003, 105/2003). Υπό την έννοια

Αριθμός απόφασης: 781/2019

αυτή, σκοπός της ενιαίας εφαρμογής των όρων της διακήρυξης και της τήρησης των αρχών της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, είναι η διαμόρφωση ενός ασφαλούς δικαιοδικού πλαισίου, εντός του οποίου θα διεξαχθεί ο διαγωνισμός και η αποφυγή αδικαιολόγητων αιφνιδιασμών των εν δυνάμει υποψηφίων, οι οποίοι σε κάθε στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας θα εκκινούν από μία κοινή αφετηρία, θα γνωρίζουν εκ των προτέρων ασφαλώς και με ακρίβεια τις προβλεπόμενες διαδικασίες και θα έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (βλ. Πράξη VI Τμήματος ΕλΣυν. 70/2006) (ΑΕΠΠ 324/2019). Η δε παράβαση ουσιωδών διατάξεων της Διακήρυξης οδηγεί σε ακυρότητα των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, με τις οποίες εγκρίνονται οι επιμέρους φάσεις της διαδικασίας, καθώς και το αποτέλεσμα του Διαγωνισμού (ΣΤΕ 2772/1986, 3670/1992, 2137/1993 κ.λπ.). Αντιστοίχως, η παράβαση τέτοιων διατάξεων της Διακήρυξης από τους διαγωνιζόμενους, καθιστά απαράδεκτες τις υποβληθείσες προσφορές τους. Περαιτέρω, γίνεται δεκτό ότι δεν είναι δυνατό εκ των υστέρων να προσκομιστούν νέα κρίσιμα κατά τη Διακήρυξη στοιχεία (ΣΤΕ 436/2002). Τα παραπάνω προκύπτουν και εκ της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας, που επιβάλλει την εφαρμογή των κριτηρίων ανάθεσης και την κρίση επί των προδιαγραφών κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών, καθώς οι προσφορές τους θα αξιολογηθούν στα επόμενα στάδια επί τη βάση των όσων δήλωσαν, προσκόμισαν και εν τέλει ίσχυαν κατά τον ως άνω κρίσιμο χρόνο (ήτοι αυτόν της ολοκλήρωσης χρόνου υποβολής προσφορών). Ως εκ τούτου, προσφορές που δεν πληρούν τις ανωτέρω απαιτήσεις, καθίστανται απορριπτέες, ακόμη και στις περιπτώσεις που η διακήρυξη δεν αναφέρει ρητά και πανηγυρικά (κατά μείζονα δε λόγο, όταν ορίζει) ότι οι εν λόγω απαιτήσεις τάσσονται επί ποινή απόρριψης ή αποκλεισμού (ΕΑΣΤΕ 79/ 2009, πρβλ. ΕΑΣΤΕ 26/2007 κ.ά.). Ούτως, η διακήρυξη δεν επιτρέπεται να ερμηνεύεται το πρώτον κατά το στάδιο της αξιολόγησης δημιουργικά και με τρόπο που καταργεί τις απαιτήσεις που η ίδια είχε θέσει, ώστε να διασώζονται προσφορές που τις έχουν παραβεί και να καλύπτονται οι ουσιώδεις ελλείψεις αυτών. Και ναι μεν η αναθέτουσα

Αριθμός απόφασης: 781/2019

αρχή έχει τη δυνατότητα να καλεί τους προμηθευτές να συμπληρώσουν τα νομίμως, καταρχήν, υποβληθέντα δικαιολογητικά ή να παρέχουν σχετικές διευκρινίσεις και όχι να αναπληρώσουν μη υποβληθέντα ή μη νομίμως υποβληθέντα δικαιολογητικά (ΣΤΕ 2454/09, ΕΑ ΣΤΕ 457, 364/09, 738/09, 180/09, 567/08, 3075/08, 307/07, ΔΕφΑΘ 271/2011). Οι προβλεπόμενες διευκρινίσεις, δίδονται μόνον εφόσον ζητηθούν από το αρμόδιο όργανο, κατά τη διαγραφόμενη διαδικασία, λαμβάνονται δε υπόψη, ενόψει και της αυστηρώς τυπικής διαδικασίας των δημοσίων διαγωνισμών, μόνον εφόσον έχουν ως αντικείμενο τη συμπλήρωση νομίμως κατ' αρχήν υποβληθέντων στοιχείων και όχι την αναπλήρωση της έλλειψης τέτοιων στοιχείων ή την τροποποίηση του περιεχόμενου της προσφοράς, ώστε να απαλειφθούν αντιθέσεις και να συμφωνεί αυτή με όρους της διακήρυξης (ΓΕΦ Αθηνών 743/2012 και τις εκεί παραπομπές σε πρβλ. ΣΤΕ 2454/2009, 1856/2008, 2660/2004 7μ., ΕΑ ΣΤΕ 738, 668, 567/2009κ.ά., η κατασκευή, συντήρηση και Διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, αφαλάτωσης ΣΤΕ ΕΑ 457/2009). Έγγραφα τα οποία δεν υποβάλλονται με την προσφορά, αλλά εκ των υστέρων, όπως επ' αφορμή προδικαστικής προσφυγής και αναπληρώνουν μη νομίμως υποβληθέντα δικαιολογητικά, συνεπάγονται την απόρριψη της προσφοράς συμμετέχοντος (ΔΕΦ ΑΘ 302/2013, 29/2013, 148/2013, 208/2011, ΣΤΕ Δ 1983/2010).

Η παράλειψη παντάπασι απάντησης περί συνδρομής κριτηρίου επιλογής στο ΕΕΕΣ/ΤΕΥΔ, πολλώ δε μάλλον επί περισσότερων σωρευτικών απαιτούμενων κριτηρίων επιλογής, συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια της προσφοράς, μη δυνάμενη να συμπληρωθεί με διευκρινίσεις μετά την υποβολή της προσφοράς (Απόφαση ΑΕΠΠ 89/2017), καθώς τούτο θα ισοδυναμούσε με απαράδεκτη το πρώτον υποβολή δηλώσεων (αφού το ΕΕΕΣ/ΤΕΥΔ συνιστά συνάθροισμα δηλώσεων περί έλλειψης κάθε ενός εκ των λόγων αποκλεισμού και συνδρομής κάθε ενός κριτηρίου επιλογής), σε συμμόρφωση με τους όρους της διακήρυξης και, κατά τούτο, αθεμίτως ευνοϊκή μεταχείριση του καλούμενου προς διευκρινίσεις, αφού ούτως θα διασωζόταν η απαράδεκτη και παραβαίνουσα τη διακήρυξη προσφορά του, εις βάρος των επιμελών λοιπών μετεχόντων (ΑΕΠΠ 1052/2018). Όπως προαναφέρθηκε η υποβολή του εντύπου ΕΕΕΣ με το περιεχόμενο που τάσσεται προς τούτο από την οικεία διακήρυξη, συνιστά ουσιώδη τυπική προϋπόθεση συμμετοχής στον διαγωνισμό, η υποβολή δε του εντύπου αυτού με ελλιπές περιεχόμενο ή με τα

Αριθμός απόφασης: 781/2019

πεδία του κενά, όπως εν προκειμένω καθιστά, την προσφορά εξαρχής απαράδεκτη, χωρίς δυνατότητα συμπλήρωσης του περιεχομένου που λείπει από αυτή με κατ' άρ. 102 Ν. 4412/2016 διευκρινίσεις, πολλώ δε μάλλον επ' αφορμής άσκησης προδικαστικής προσφυγής από αποκλεισθέντα συμμετέχοντα. Στην υπό κρίση περίπτωση, κατά τον έλεγχο των Ευρωπαϊκών Ενιαίων Εγγράφων Σύμβασης (ΕΕΕΣ) των οικονομικών φορέων που απαρτίζουν το δεύτερο μειοδότη, ήτοι την προσφεύγουσα, διαπιστώθηκε ότι τα Μελετητικά Γραφεία της ένωσης, «.....» και «.....», που κάλυπταν την κατηγορία μελέτης 16 (τοπογραφικές μελέτες), δεν είχαν καθόλου δηλώσει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 19.3.β και 22.2.3.Η της Διακήρυξης, στο Μέρος IV παρ. Γ - «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα», την απαιτούμενη Εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν και συνεπώς δεν κάλυπταν την απαίτηση της Διακήρυξης (άρθρα 19.3.β και 22.2.3.ίι) ως προς την ειδική εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν οι Προσφέροντες (άρθρο 22- 10¹ παράγραφος). Για το λόγο αυτό, δικαίως η Επιτροπή Διαγωνισμού απέκλεισε την προσφορά της προσφεύγουσας άνευ κλήσης της προς συμπλήρωση/αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών, καταρτίζοντας νέο πίνακα με τις αποδεκτές προσφορές των έτερων διαγωνιζόμενων, με την αιτιολογία ότι «Κατά τον έλεγχο των Ευρωπαϊκών Ενιαίων Εγγράφων Σύμβασης (ΕΕΕΣ) των οικονομικών φορέων που απαρτίζουν τον δεύτερο μειοδότη δηλαδή της ένωσης των οικονομικών φορέων «1..... με δ.τ. .... Εκπόνηση 50% της συγκοινωνιακής μελέτης (10), 50% της τοπογραφικής μελέτης (16), 100% της υδραυλικής μελέτης (13), 2. "Α. &1. ....E." δ.τ. "....." Μέλος σύμπραξης. Εκπόνηση 50% της συγκοινωνιακής μελέτης (10), 50% της τοπογραφικής μελέτης (16), 100% της περιβαλλοντικής μελέτης (27). 3 ..... Εκπόνηση 100% της δασικής μελέτης (24), 4. ...., Εκπόνηση 100% των πολεοδομικών και ρυμοτομικών μελετών (02), 4. .... Εκπόνηση 100% της οικονομικής μελέτης (3)» διαπιστώθηκε ότι τα Μελετητικά Γραφεία της ένωσης, «.....» και «.....» που κάλυπταν την κατηγορία μελέτης 16 (τοπογραφικές μελέτες), δεν είχαν δηλώσει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 19.3β και 22.2.3 ίι της Διακήρυξης, στο μέρος IV παράγραφος Γ- «Τεχνική και επαγγελματική ικανότητα», την απαιτούμενη Εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν και συνεπώς δεν κάλυπταν την απαίτηση της διακήρυξης

Αριθμός απόφασης: 781/2019

(άρθρα 19.3.β. και 22.2.3 ίι) ως προς την ειδική εμπειρία που έπρεπε να διαθέτουν οι προσφέροντες (άρθρο 22-10^η παράγραφος).». Επομένως, εν προκειμένω εάν ζητούντο διευκρινίσεις για τη συμπλήρωση των ως άνω ελλείψεων της προσφεύγουσας, αυτή θα ήταν μη νόμιμη κατ' άρ. 102 παρ. 2, 3 και 4 Ν. 4412/2016. Εξάλλου, όπως παραδέχεται η ίδια η προσφεύγουσα, δεν υφίστατο κάποια ασάφεια του ΕΕΕΣ ως προς την πλήρωση κάποιου κριτηρίου επιλογής, αλλά εν όλω παράλειψη δήλωσης. Συνεπώς, εξ αρχής η αναθέτουσα αρχή όφειλε να αποκλείσει την προσφεύγουσα άνευ ετέρου, δεδομένου ότι οι ως άνω ελλείψεις δεν ήταν δυνατόν να συμπληρωθούν.

III. Επί του προβαλλόμενου λόγου ότι η αναθέτουσα αρχή μη καλώντας την προσφεύγουσα να συμπληρώσει τα δικαιολογητικά της, ανέδειξε τελικά προσωρινό μειοδότη την Σύμπραξη μας που προσέφερε ακριβότερη προσφορά

Με τον τρίτο λόγο της προσφυγής της η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι με την παράλειψη της Επιτροπής Διενέργειας του Διαγωνισμού να προσκαλέσει την προσφεύγουσα να συμπληρώσει την υποβληθείσα προσφορά της, τελικώς ανατίθεται η σύμβαση σε οικονομικό φορέα που προσέφερε ακριβότερη προσφορά. Ο σχετικός ωστόσο ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί διότι, όπως προαναφέρθηκε το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης: (ΕΕΕΣ) αποτελεί τυποποιημένο έντυπο και προκαταρκτική απόδειξη ως προς τη μη συνδρομή των λόγων αποκλείσου και την πλήρωση των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, ανάλογα με το αντικείμενο της υπό ανάθεση σύμβαση, αντικαθιστώντας την υποχρέωση υποβολής των αντίστοιχων πιστοποιητικό, η δε υποβολή του συνιστά ουσιώδης τυπική προϋπόθεση συμμετοχής: στον διαγωνισμό και η μη υποβολή του καθιστά, την προσφορά εξ αρχής απαράδεκτη, χωρίς δυνατότητα συμπλήρωσης: του περιεχομένου που λείπει από αυτό με τις κατ' άρ. 102 Ν. 4412/2016 διευκρινίσεις. Η προσφορά της προσφεύγουσας Ένωσης απορρίφθηκε νομίμως, αφού δυο (2) μέλη της δεν είχαν συμπληρώσει, ως όφειλαν, το ΕΕΕΣ και επομένως δεν αποδεικνυόταν ότι πληρούσαν την απαιτούμενη τεχνική και επαγγελματική ικανότητα των άρθρων 19 3β και 22.2. 3.ii, η οποία τέθηκε ως απαίτηση προκειμένου να διασφαλισθεί ότι το υπό δημοπράτηση έργο θα ανατεθεί σε εκείνο τον συγκατέχοντα που θα διαθέτει την κατάλληλη εμπειρία για να το εκτελέσει και να εξυπηρετήσει τις ανάγκες του δημοσίου συμφέροντος με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ω: εκ τούτου,

Αριθμός απόφασης: 781/2019

παρέλκει η εξέταση του ισχυρισμού ότι η προσφεύγουσα προσέφερε πιο συμφέρουσας από οικονομική άποψη για το δημόσιο προσφορά, τη στιγμή που η προσφορά αυτή ως ελλιπής, δεν μπορούσε να αξιολογηθεί εάν πληρούσε τις αναγκαίες απαιτήσεις που είχε θέσει η επίμαχη διακήρυξη προς διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος και έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη».

17. Επειδή η παρ. 1 του άρθρου 18 του Ν. 4412/2016 ορίζει ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης. Ο σχεδιασμός των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δεν γίνεται με σκοπό την εξαίρεσή τους από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221) ή τον τεχνητό περιορισμό του ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός θεωρείται ότι περιορίζεται τεχνητά όταν οι διαδικασίες σύναψης συμβάσεων έχουν σχεδιαστεί με σκοπό την αδικαιολόγητα ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένων οικονομικών φορέων. Οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων και η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των διατιθέμενων προς το σκοπό αυτό δημοσίων πόρων [...]».

18. Επειδή το άρθρο 19 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «[...]. 2. Στις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων μπορούν να συμμετέχουν ενώσεις οικονομικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών συμπράξεων. Οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν από τις εν λόγω ενώσεις να περιβληθούν συγκεκριμένη νομική μορφή για την υποβολή προσφοράς ή την αίτηση συμμετοχής. Όπου κρίνεται αναγκαίο, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να διευκρινίζουν στα έγγραφα της σύμβασης τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων θα πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας ή τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας κατά τα άρθρα 75, 76 και 77 εφόσον αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους και είναι σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας. Ειδικά, στις διαδικασίες σύναψης σύμβασης μελετών ή παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, η πλήρωση των απαιτήσεων

Αριθμός απόφασης: 781/2019

της παρ. 2 του άρθρου 75, καθώς και του άρθρου 77 πρέπει να ικανοποιείται από όλα τα μέλη της ένωσης. Η πλήρωση των απαιτήσεων των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 75, αρκεί να ικανοποιείται από ένα εκ των μελών της ένωσης. Επιπλέον, πάγιοι όροι, όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι ενώσεις οικονομικών φορέων ικανοποιούν τις απαιτήσεις του άρθρου 75 τίθενται στα άρθρα 76 και 77, όσον αφορά σε δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, καθώς και σε πρότυπα εγγράφων σύμβασης. Όροι που αφορούν την εκτέλεση της σύμβασης από ενώσεις οικονομικών φορέων, διαφορετικοί από εκείνους που επιβάλλονται σε μεμονωμένους συμμετέχοντες, πρέπει επίσης να δικαιολογούνται από αντικειμενικούς λόγους και να είναι σύμφωνοι με την αρχή της αναλογικότητας.

3. Ανεξαρτήτως της παρ. 2, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτήσουν από τις ενώσεις οικονομικών φορέων να περιβληθούν συγκεκριμένη νομική μορφή εφόσον τους ανατεθεί η σύμβαση, στο μέτρο που η περιβολή αυτής της νομικής μορφής είναι αναγκαία για την ικανοποιητική εκτέλεση της σύμβασης. Ειδικά, στην περίπτωση δημοσίων συμβάσεων έργου, η νομική μορφή της αναδόχου - ένωσης, πρέπει να είναι τέτοια ώστε να εξασφαλίζεται η ύπαρξη ενός και μοναδικού αριθμού φορολογικού μητρώου για την ένωση (π.χ. κοινοπραξία συσταθείσα δια συμβολαιογραφικού εγγράφου).

4. Στις περιπτώσεις υποβολής προσφοράς από ένωση οικονομικών φορέων, όλα τα μέλη της ευθύνονται έναντι της αναθέτουσας αρχής αλληλέγγυα και εις ολόκληρον. Σε περίπτωση ανάθεσης της σύμβασης στην ένωση, η ευθύνη αυτή εξακολουθεί μέχρι πλήρους εκτέλεσης της σύμβασης».

19. Επειδή, το άρθρο 53 παρ. 1 και 2 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : « 1. Οι όροι των εγγράφων της σύμβασης πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρτιων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών. 2. Τα έγγραφα της σύμβασης ....περιέχουν ιδίως : .....ια) τα τεχνικά χαρακτηριστικά (προδιαγραφές), την ποσότητα και την περιγραφή των αγαθών, υπηρεσιών ή έργων, τον τρόπο της εκτέλεσης του ελέγχου και της διασφάλισης της ποιότητας, την προθεσμία για την εκτέλεση της σύμβασης, τον τόπο και χρόνο εκτέλεσης, καθώς και άλλα χαρακτηριστικά, ανάλογα με το αντικείμενο της σύμβασης, ιβ) τους όρους και τα κριτήρια επιλογής, καθώς και τα ελάχιστα επίπεδα αυτών, σχετικά με τους λόγους αποκλεισμού, την

Αριθμός απόφασης: 781/2019

οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια και την τεχνική ή/και επαγγελματική ικανότητα των υποψηφίων ή προσφερόντων, [...] ιε) το κριτήριο ανάθεσης, τη διαδικασία και τα κριτήρια αξιολόγησης των προσφορών, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στα άρθρα 86 και 87».

20. Επειδή στο άρθρο 75 του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Τα κριτήρια επιλογής μπορεί να αφορούν: α) την καταλληλότητα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας, β) την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, γ) την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν στους οικονομικούς φορείς ως απαιτήσεις συμμετοχής μόνο τα κριτήρια που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3 και 4. Οι αναθέτουσες αρχές περιορίζουν τις όποιες απαιτήσεις συμμετοχής σε εκείνες που είναι απαραίτητες ώστε να διασφαλίζεται ότι ο υποψήφιος ή ο προσφέρων διαθέτει τις εκ του νόμου απαιτούμενες προϋποθέσεις, τις χρηματοοικονομικές δυνατότητες, καθώς και τις τεχνικές και επαγγελματικές ικανότητες για την εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης. Όλες οι απαιτήσεις σχετίζονται και είναι ανάλογες με το αντικείμενο της σύμβασης...4. Όσον αφορά την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν απαιτήσεις που να εξασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς διαθέτουν τους αναγκαίους ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους και την εμπειρία για να εκτελέσουν τη σύμβαση σε κατάλληλο επίπεδο ποιότητας. Οι αναθέτουσες αρχές μπορεί να απαιτούν ειδικότερα από τους οικονομικούς φορείς, να διαθέτουν ικανοποιητικό επίπεδο εμπειρίας, αποδεικνυόμενο με κατάλληλες συστάσεις από συμβάσεις που έχουν εκτελεστεί κατά το παρελθόν. Μια αναθέτουσα αρχή μπορεί να θεωρεί ότι ένας οικονομικός φορέας δεν διαθέτει τις απαιτούμενες επαγγελματικές ικανότητες εάν διαπιστώσει ότι ο οικονομικός φορέας έχει συγκρουόμενα συμφέροντα που ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την εκτέλεση της σύμβασης. Στο πλαίσιο διαδικασιών σύναψης σύμβασης προμηθειών για τις οποίες απαιτούνται εργασίες τοποθέτησης ή εγκατάστασης, παροχή υπηρεσιών ή εκτέλεση έργων, η επαγγελματική ικανότητα των οικονομικών φορέων να παράσχουν αυτή την υπηρεσία ή να εκτελέσουν την εγκατάσταση ή τα έργα μπορεί να αξιολογείται βάσει της τεχνογνωσίας τους, της αποτελεσματικότητας, της εμπειρίας και της αξιοπιστίας τους. 5. Οι αναθέτουσες αρχές αναφέρουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις συμμετοχής που μπορεί να εκφράζονται ως ελάχιστα επίπεδα

Αριθμός απόφασης: 781/2019

ικανότητας, καθώς και τα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, στην προκήρυξη σύμβασης ή στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος».

21. Επειδή το άρθρο 77 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «1. Πέραν των οριζομένων στην παρ. 2 του άρθρου 75, ειδικά για τις δημόσιες συμβάσεις μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, ισχύουν συμπληρωματικά τα ακόλουθα: α) Στο Μητρώο Μελετητών και στο Μητρώο Γραφείων Μελετών, εγγράφονται οικονομικοί φορείς κατά τάξεις και κατηγορίες, β) στις διαδικασίες για την ανάθεση σύμβασης παροχής τεχνικών υπηρεσιών για τις οποίες δεν τηρούνται μητρώα, η συμμετοχή επιτρέπεται σε οικονομικούς φορείς, πιστοποιημένους από αναγνωρισμένο οργανισμό πιστοποίησης, όπως ειδικότερα ορίζεται στα έγγραφα της σύμβασης, γ) σε περίπτωση συμμετοχής ένωσης οικονομικών φορέων και αν η υπό ανάθεση μελέτη ανήκει σε μία κατηγορία, όλα τα μέλη της ένωσης πρέπει να είναι εγγεγραμμένα σε αυτήν την κατηγορία, δ) σε περίπτωση συμμετοχής ένωσης οικονομικών φορέων και αν η υπό ανάθεση μελέτη ανήκει σε περισσότερες κατηγορίες, πρέπει να καλύπτονται αθροιστικά όλες οι κατηγορίες.2. Πέραν των οριζομένων στις παρ. 4 και 5 του άρθρου 75, ειδικά για τις δημόσιες συμβάσεις μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, ισχύουν συμπληρωματικά τα ακόλουθα: α) τα ελάχιστα επίπεδα τεχνικής καταλληλότητας και γενικής εμπειρίας καθορίζονται ανά κατηγορία μελέτης, με βάση τις προεκτιμώμενες αμοιβές για το σύνολο των σταδίων της αντίστοιχης κατηγορίας μελέτης, β) αν για την εκπόνηση της μελέτης ή την παροχή της υπηρεσίας απαιτείται αυξημένη εμπειρία, μπορεί, ύστερα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου, να απαιτείται με τα έγγραφα της σύμβασης η συμμετοχή οικονομικών φορέων εγγεγραμμένων σε τάξη ανώτερη από αυτήν που προκύπτει με βάση την προεκτιμώμενη αμοιβή της μελέτης, γ) αν σε κάποιες κατηγορίες μελετών υφίσταται αποδεδειγμένα μικρός αριθμός εγγεγραμμένων μελετητών ή εταιρειών μελετών της απαιτούμενης τάξης, η αναθέτουσα αρχή μπορεί, ύστερα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου, να επιτρέψει να συμμετέχουν μελετητές ή εταιρείες μελετών της αμέσως κατώτερης τάξης κατά τα οριζόμενα στα έγγραφα της σύμβασης, δ) για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία σύναψης σύμβασης παροχής τεχνικών υπηρεσιών επίβλεψης έργου, οι οικονομικοί φορείς πρέπει να

Αριθμός απόφασης: 781/2019

διαθέτουν εμπειρία από την κατασκευή ή επίβλεψη έργων της αντίστοιχης κατηγορίας, με το έργο, του οποίου η επίβλεψη αποτελεί αντικείμενο της υπό ανάθεσης σύμβασης. Η απαιτούμενη εμπειρία, ορίζεται στα έγγραφα της σύμβασης, πρέπει να βρίσκεται σε αναλογία με τις ιδιαιτερότητες του προς επίβλεψη έργου και να καλύπτεται, κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στα έγγραφα της σύμβασης, από την ομάδα επίβλεψης, στην οποία επιτρέπεται να συμμετέχει μηχανικός με αποδεδειγμένη εμπειρία σε κατασκευή έργων της αντίστοιχης, με το προς επίβλεψη έργο, κατηγορίας, η οποία μπορεί να προκύπτει είτε από σχετικά πιστοποιητικά και έγγραφα είτε από την εγγραφή του στην αντίστοιχη κατηγορία έργου του Μ.Ε.Κ., ε) στη διαδικασία σύναψης συμφωνίας-πλαίσιο μπορούν να λάβουν μέρος οικονομικοί φορείς εγγεγραμμένοι σε όλες τις τάξεις πτυχίου, κάθε κατηγορίας μελετών της περίπτωσης (15) της παρ. 3 του άρθρου 2, μεταξύ της τάξης πτυχίου που προσδιορίζεται από το μέσο μέγεθος προεκτιμώμενης αμοιβής των επί μέρους συμβάσεων που πρόκειται να ανατεθούν, όπως εκτιμάται από την αναθέτουσα αρχή και το εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%) της συνολικής προεκτιμώμενης αμοιβής της συμφωνίας πλαισίου. 3. Στις περιπτώσεις του άρθρου 50, οι υποβαλλόμενες μελέτες πρέπει να έχουν εκπονηθεί από μελετητές οι οποίοι διαθέτουν τα νόμιμα προσόντα, κατά τον παρόντα, λοιπές διατάξεις σχετικές με όρους άσκησης του επαγγέλματος του μελετητή και τα έγγραφα της σύμβασης. 4. Σε κάθε άλλη περίπτωση οι οικονομικοί φορείς που αποδεικνύουν ότι καλύπτουν τα κριτήρια επιλογής μπορούν να συμμετέχουν ».

22. Επειδή στο άρθρο 79 του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Κατά την υποβολή αιτήσεων συμμετοχής ή κατά την υποβολή προσφορών στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων άνω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές δέχονται το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), το οποίο αποτελείται από ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α΄75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις των άρθρων 73 και 74 για τις οποίες οι οικονομικοί φορείς αποκλείονται ή μπορούν να αποκλεισθούν,

β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν καθορισθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 75, 76 και 77

Αριθμός απόφασης: 781/2019

γ) κατά περίπτωση, τηρεί τους αντικειμενικούς κανόνες και κριτήρια που έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 84... Το ΕΕΕΣ αποτελείται από επίσημη δήλωση του οικονομικού φορέα ότι ο σχετικός λόγος αποκλεισμού δεν ισχύει και/ή ότι πληρούνται το σχετικό κριτήριο επιλογής και παρέχει τις κατάλληλες πληροφορίες, όπως απαιτείται από την αναθέτουσα αρχή. [...]

4. Για τις συμβάσεις κάτω των ορίων, η Αρχή, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 53, μπορεί να εκδίδει αντίστοιχο τυποποιημένο έντυπο υπεύθυνης δήλωσης, όπου απαιτείται, κατά τις διατάξεις του παρόντος. Μέχρι την έκδοση του τυποποιημένου εντύπου του προηγούμενου εδαφίου, γίνεται δεκτή υπεύθυνη δήλωση της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 1599/1986.

5. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ζητεί από προσφέροντες και υποψήφιους, σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, να υποβάλλουν όλα ή ορισμένα δικαιολογητικά, όταν αυτό απαιτείται για την ορθή διεξαγωγή της διαδικασίας. Πριν από την ανάθεση της σύμβασης, η αναθέτουσα αρχή, εξαιρουμένων των συμβάσεων που βασίζονται σε συμφωνίες-πλαίσιο, όταν οι συμβάσεις αυτές συνάπτονται δυνάμει της παρ. 4 του άρθρου 39 ή της περίπτωσης α' της παρ. 5 του άρθρου 39, απαιτεί από τον προσφέροντα, στον οποίο έχει αποφασίσει να αναθέσει τη σύμβαση να υποβάλει ενημερωμένα τα σχετικά δικαιολογητικά, σύμφωνα με τα άρθρα 79, και κατά περίπτωση το άρθρο 80. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλέσει τους οικονομικούς φορείς να συμπληρώσουν ή να διευκρινίσουν τα πιστοποιητικά που έχουν παραληφθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 80 και 82 [...].».

23. Επειδή το άρθρο 102 του ν. 4412/2016 ορίζει τα εξής : «1. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες ή τους υποψηφίους να διευκρινίζουν ή να συμπληρώνουν τα έγγραφα ή δικαιολογητικά που έχουν υποβάλει, μέσα σε εύλογη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης. Οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση που υποβάλλεται από τους προσφέροντες ή υποψηφίους, χωρίς να έχει ζητηθεί από την αναθέτουσα αρχή, δεν λαμβάνεται υπόψη. 2. Η πιο πάνω διευκρίνιση ή η συμπλήρωση αφορά μόνο τις ασάφειες, επουσιώδεις πλημμέλειες ή πρόδηλα τυπικά σφάλματα που επιδέχονται

Αριθμός απόφασης: 781/2019

διόρθωση ή συμπλήρωση, ιδίως δε παράλειψη μονογραφών, διακεκομμένη αρίθμηση, ελαττώματα συσκευασίας και σήμανσης του φακέλου και των υποφακέλων των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, λεκτικές και φραστικές αποκλίσεις των εγγράφων της προσφοράς από την ορολογία των εγγράφων της σύμβασης, που δεν επιφέρουν έννομες συνέπειες ως προς το περιεχόμενό τους, ελλείψεις ως προς τα νομιμοποιητικά στοιχεία, πλημμελής σήμανση αντιγράφων που εκδίδονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 4250/2014 (Α' 74), μεταφράσεων και λοιπών πιστοποιητικών ή βεβαιώσεων, διαφοροποίηση της δομής των εγγράφων της προσφοράς από τα υποδείγματα, υποχρεωτικά ή μη, που θεσπίζονται με νόμο, κανονιστικές πράξεις ή τα έγγραφα της σύμβασης. Η συμπλήρωση ή η διευκρίνιση, κατά το πρώτο εδάφιο, δεν επιτρέπεται να έχει ως συνέπεια μεταγενέστερη αντικατάσταση ή υποβολή εγγράφων σε συμμόρφωση με τους όρους της διακήρυξης, αλλά μόνο τη διευκρίνιση ή συμπλήρωση, ακόμη και με νέα έγγραφα, εγγράφων ή δικαιολογητικών που έχουν ήδη υποβληθεί. 3. Η διευκρίνιση ή η συμπλήρωση δεν πρέπει να εισάγει διακρίσεις, άνιση μεταχείριση των οικονομικών φορέων ή να έχει ως συνέπεια ευνοϊκή μεταχείριση συγκεκριμένου οικονομικού φορέα στη διαδικασία ανάθεσης της δημόσιας σύμβασης. 4. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να καλεί εγγράφως τους προσφέροντες να διευκρινίσουν, μέσα σε εύλογη προθεσμία η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης της σχετικής πρόσκλησης, το περιεχόμενο της τεχνικής ή οικονομικής προσφοράς που έχουν υποβάλει, αν περιέχει ασάφειες ή σσωνος σημασίας ατέλειες, επουσιώδεις παραλείψεις ή πρόδηλα τυπικά ή υπολογιστικά σφάλματα που η αναθέτουσα αρχή κρίνει ότι μπορεί να θεραπευθούν. Η διευκρίνιση αυτή δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την ουσιώδη αλλοίωση της προσφοράς και δεν πρέπει να προσδίδει αθέμιτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη συγκεκριμένη προσφορά σε σχέση με τις λοιπές. 5. Η παροχή της δυνατότητας διευκρινίσεων στον προσφέροντα ή υποψήφιο, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 έως 4, είναι υποχρεωτική για την αναθέτουσα αρχή, αν επίκειται αποκλεισμός του από τη διαδικασία, λόγω ασαφειών των δικαιολογητικών και εγγράφων της προσφοράς.».

24. Επειδή στο άρθρο 346 του Ν. 4412/2016 ορίζεται ότι «Κάθε ενδιαφερόμενος, ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί σύμβαση των

Αριθμός απόφασης: 781/2019

περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 και έχει υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής κατά παράβαση της ευρωπαϊκής ή εσωτερικής νομοθεσίας, έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ), σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 360 και να ζητήσει προσωρινή προστασία, σύμφωνα με το άρθρο 366, ακύρωση παράνομης πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 367 ή ακύρωση σύμβασης η οποία έχει συναφθεί παράνομα, σύμφωνα με το άρθρο 368».

25. Επειδή σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 360 «Δικαίωμα άσκησης προσφυγής» του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι «1. Κάθε ενδιαφερόμενος ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση του νόμου αυτού και έχει ή είχε υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής κατά παράβαση της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της εσωτερικής νομοθεσίας, υποχρεούται, πριν από την υποβολή των προβλεπόμενων στον Τίτλο 3 ένδικων βοηθημάτων, να ασκήσει προδικαστική προσφυγή ενώπιον της ΑΕΠΠ κατά της σχετικής πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής».

26. Επειδή σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης της επίμαχης διαγωνιστικής διαδικασίας:« Άρθρο 2: Έγγραφα της σύμβασης και τεύχη

2.1 Τα έγγραφα της σύμβασης, κατά την έννοια της περιπτ. 14 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016, για τον παρόντα ηλεκτρονικό διαγωνισμό, είναι τα ακόλουθα:

α) η 2019/S 029-064832 προκήρυξη σύμβασης όπως δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕΕΕ),

β) ΚΕΝΟ,

γ) η παρούσα διακήρυξη,

δ) το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.)

2.2 Προσφέρεται ελεύθερη, πλήρης, άμεση και δωρεάν ηλεκτρονική πρόσβαση στα έγγραφα της σύμβασης στον ειδικό, δημόσια προσβάσιμο, χώρο “ηλεκτρονικοί διαγωνισμοί” της πύλης www.promitheus.gov.gr, καθώς και στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας αρχής www.ggde.gr (Για τον Πολίτη NEW! Προκηρύξεις/Διαγωνισμοί).

Αριθμός απόφασης: 781/2019

2.3 Εφόσον έχουν ζητηθεί εγκαίρως, ήτοι έως την 04-03-2019, η αναθέτουσα αρχή παρέχει σε όλους τους προσφέροντες που συμμετέχουν στη διαδικασία σύναψης σύμβασης συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τα έγγραφα της σύμβασης, το αργότερο έως την 08-03-2019.[...]

3.2 Στον ηλεκτρονικό φάκελο προσφοράς περιέχονται:

(α) ένας (υπο)φάκελος με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής».

(β) ένας (υπο)φάκελος με την ένδειξη «Οικονομική Προσφορά» [...]

Άρθρο 7: Συμπλήρωση – αποσαφήνιση πληροφοριών και δικαιολογητικών

Η αναθέτουσα αρχή μπορεί, κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών, να καλέσει τους οικονομικούς φορείς, μέσω της λειτουργικότητας της “Επικοινωνίας” του υποσυστήματος, να συμπληρώσουν ή να διευκρινίσουν τα έγγραφα ή δικαιολογητικά που έχουν υποβάλει, συμπεριλαμβανομένης και της οικονομικής τους προσφοράς, μέσα σε εύλογη προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από επτά (7) ημέρες από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης, σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 102 και 103 του ν. 4412/2016 και του άρθρου 13 της υπ’ αρ. 117384/26-10-2017 Κ.Υ.Α. Οποιαδήποτε διευκρίνιση ή συμπλήρωση που υποβάλλεται από τους προσφέροντες ή υποψηφίους, χωρίς να έχει ζητηθεί από την αναθέτουσα αρχή δεν λαμβάνεται υπόψη.[...]

Άρθρο 17: Δικαιούμενοι συμμετοχής στη διαδικασία σύναψης σύμβασης [...]

17.2 Οικονομικός φορέας συμμετέχει είτε μεμονωμένα είτε ως μέλος ένωσης

17.3 Οι ενώσεις οικονομικών φορέων συμμετέχουν υπό τους όρους των παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 19 και των περιπτώσεων γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 77 του ν. 4412/2016. Δεν απαιτείται από τις εν λόγω ενώσεις να περιβληθούν συγκεκριμένη νομική μορφή για την υποβολή προσφοράς. Η ένωση των φυσικών ή νομικών προσώπων μπορεί να αφορά στην ίδια ή σε διαφορετικές κατηγορίες μελετών. [...]

Άρθρο 19 Κριτήρια Επιλογής [..]

19.3. Τεχνική και Επαγγελματική Ικανότητα

α) Απαιτήσεις στελέχωσης:

Κάθε προσφέρων, ανά κατηγορία, πρέπει να διαθέτει τους αναγκαίους ανθρώπινους πόρους:

Αριθμός απόφασης: 781/2019

- Για την κατηγορία 16 απαιτούνται: τουλάχιστον έναν (1) μελετητή 12ετούς εμπειρίας, ένας (1) μελετητής οκταετούς εμπειρίας και δύο (2) μελετητές 4ετούς εμπειρίας
- Για την κατηγορία 10 απαιτούνται: τουλάχιστον έναν (1) μελετητή 8ετούς εμπειρίας
- Για την κατηγορία 2 απαιτούνται: τουλάχιστον έναν (1) μελετητή 8ετούς εμπειρίας
- Για την κατηγορία 24 απαιτούνται: τουλάχιστον έναν (1) μελετητή 8ετούς εμπειρίας
- Για την κατηγορία 3 απαιτούνται: τουλάχιστον έναν (1) μελετητή 8ετούς εμπειρίας
- Για την κατηγορία 13 απαιτούνται: τουλάχιστον έναν (1) μελετητή 4ετούς εμπειρίας
- Για την κατηγορία 27 απαιτούνται: τουλάχιστον έναν (1) μελετητή 4ετούς εμπειρίας.

Σε περίπτωση ένωσης ανά κατηγορία υπηρεσίας πρέπει να ικανοποιείται από ένα τουλάχιστον από τα μέλη της ένωσης.

β) Απαιτήσεις εμπειρίας:

Κάθε προσφέρων πρέπει να διαθέτει την ακόλουθη εμπειρία στην κατηγορία 16:

Να έχει εκπονήσει την τελευταία 15ετία, στα πλαίσια σύμβασης εκπόνησης μελέτης, ή στα πλαίσια σύμβασης παροχής υπηρεσιών Τεχνικού Συμβούλου, ή Συμβούλου Διαχείρισης για την υποβοήθηση της Υπηρεσίας σε θέματα μελέτης ή κατασκευής ή μελέτης και κατασκευής, μία τουλάχιστον μελέτη κτηματογράφησης (τοπογραφικές εργασίες, σύνταξη κτηματολογίου και πράξεων αναλογισμού), για γραμμικό έργο προϋπολογισμού μεγαλύτερου ή ίσου του ποσού των 100 εκατομμυρίων ευρώ, με προεκτιμώμενη αμοιβή μελέτης μεγαλύτερης ή ίσης του ποσού των 300.000 ευρώ: Η χρονική διάρκεια της τελευταίας 15ετίας θα μετράται από την έγκριση της μελέτης ή την έγκριση/παραλαβή των υπηρεσιών συμβούλου [...]

19.5 Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων (Δάνεια εμπειρία)

Όσον αφορά στα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και τα κριτήρια σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα, ένας

Αριθμός απόφασης: 781/2019

οικονομικός φορέας μπορεί να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς.

Η αναθέτουσα αρχή ελέγχει, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 22 της παρούσας, εάν οι φορείς, στις ικανότητες των οποίων προτίθεται να στηριχθεί ο προσφέρων, πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλογής και εάν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού κατά τα οριζόμενα στην παρούσα διακήρυξη.

Όσον αφορά τα κριτήρια που σχετίζονται με τους τίτλους σπουδών και τα επαγγελματικά προσόντα που ορίζονται στην περίπτωση στ' του Μέρους II του Παραρτήματος XII του Προσαρτήματος Α' του ν. 4412/2016 ή με την σχετική επαγγελματική εμπειρία, οι οικονομικοί φορείς μπορούν να βασίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων μόνο εάν οι τελευταίοι θα εκτελέσουν τις εργασίες ή τις υπηρεσίες για τις οποίες απαιτούνται οι συγκεκριμένες ικανότητες.

Όταν ο οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων όσον αφορά τα κριτήρια που σχετίζονται με την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, ο οικονομικός φορέας και αυτοί οι φορείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την εκτέλεση της σύμβασης.

Υπό τους ίδιους όρους, μία ένωση οικονομικών φορέων μπορεί να στηρίζεται στις ικανότητες των συμμετεχόντων στην ένωση ή άλλων φορέων (για τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και τα κριτήρια σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα). Η εκτέλεση των .....69 γίνεται υποχρεωτικά από τον προσφέροντα ή, αν η προσφορά υποβάλλεται από ένωση οικονομικών φορέων, από έναν από τους συμμετέχοντες στην ένωση αυτή.

Άρθρο 20: Περιεχόμενο φακέλων προσφοράς

20.1 Η προσφορά των διαγωνιζομένων περιλαμβάνει τους ακόλουθους ηλεκτρονικούς υποφακέλους:

(α) υποφάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής»

(β) υποφάκελο με την ένδειξη «Οικονομική Προσφορά» σύμφωνα με τα κατωτέρω:

20.2 Ο ηλεκτρονικός υποφάκελος «Δικαιολογητικά Συμμετοχής» πρέπει, επί ποινή αποκλεισμού, να περιέχει70 τα ακόλουθα:

- α) το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ)

- β) την εγγύηση συμμετοχής, του άρθρου 15 της παρούσας. [...]

Άρθρο 22: Αποδεικτικά μέσα κριτηρίων ποιοτικής επιλογής

Αριθμός απόφασης: 781/2019

Κατά την υποβολή προσφορών οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 79 παρ. 1 του ν. 4412/2016, το οποίο αποτελεί ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α΄75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις του άρθρου 18 της παρούσας,
- β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 19 της παρούσας.[...]

Στην περίπτωση υποβολής προσφοράς από ένωση οικονομικών φορέων, το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) υποβάλλεται χωριστά από κάθε μέλος της ένωσης.

Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας δηλώνει στο Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) την πρόθεσή του για ανάθεση υπεργολαβίας, υποβάλλει μαζί με το δικό του ΕΕΕΣ και το ΕΕΕΣ του υπεργολάβου.

Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες ενός ή περισσότερων φορέων υποβάλλει μαζί με το δικό του ΕΕΕΣ και το ΕΕΕΣ κάθε φορέα, στις ικανότητες του οποίου στηρίζεται.

Το δικαίωμα συμμετοχής και οι όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής όπως ορίζονται στην παρούσα διακήρυξη, κρίνονται κατά την υποβολή της προσφοράς, κατά την υποβολή των δικαιολογητικών του παρόντος άρθρου, σύμφωνα με το άρθρο 5 (α και β) της παρούσας, καθώς και κατά τη σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 8.1 της παρούσας.

Οι μεμονωμένοι προσφέροντες πρέπει να ικανοποιούν όλες τις απαιτήσεις των άρθρων 18 και 19 της παρούσας.

Στην περίπτωση ενώσεων οικονομικών φορέων, η πλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 18 και της καταλληλότητας για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας του άρθρου 19.1 πρέπει να ικανοποιούνται από κάθε μέλος της ένωσης για την κατηγορία/ κατηγορίες του άρθρου 12.1 της παρούσας, στην/στις οποία/ οποίες κάθε μέλος της ένωσης συμμετέχει.. Η πλήρωση των απαιτήσεων της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και της

Αριθμός απόφασης: 781/2019

τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας του άρθρου 19.2 και 19.3, αντίστοιχα, αρκεί να ικανοποιείται αθροιστικά από τα μέλη της ένωσης.[...]

22.2. Δικαιολογητικά πλήρωσης κριτηρίων επιλογής:[...]

22.2.3 Η τεχνική και επαγγελματική ικανότητα αποδεικνύεται ως ακολούθως :

i) για την περίπτωση του άρθρου 19.3α:

• είτε από το Πτυχίο Μελετητή ή Εταιρίας Μελετών, το οποίο αποτελεί τεκμήριο των πληροφοριών που περιέχει, και συγκεκριμένα:

- από πτυχίο Δ Τάξη και Άνω, στην κατηγορία 16 – Τοπογραφικές Μελέτες

- από πτυχίο Β Τάξη και Άνω, στην κατηγορία 10 – Συγκοινωνιακά Έργα

- από πτυχίο Β Τάξη και Άνω, στην κατηγορία 2 – Πολεοδομικές και Ρυμοτομικές Μελέτες

- από πτυχίο Β Τάξη και Άνω, στην κατηγορία 24 – Δασικές Μελέτες

- από πτυχίο Β Τάξη και Άνω, στην κατηγορία 3 – Οικονομικές Μελέτες

- από πτυχίο Α Τάξη και Άνω, στην κατηγορία 13 – Υδραυλικές Μελέτες

- από πτυχίο Α Τάξη και Άνω, στην κατηγορία 27 – Περιβαλλοντικές Μελέτες

Οι οικονομικοί φορείς που είναι εγγεγραμμένοι σε επίσημους καταλόγους ή διαθέτουν πιστοποιητικό από οργανισμούς πιστοποίησης που συμμορφώνονται με τα ευρωπαϊκά πρότυπα πιστοποίησης, κατά την έννοια του Παραρτήματος VII του Προσαρτήματος Α' του ν. 4412/2016, μπορούν να προσκομίζουν στις αναθέτουσες αρχές πιστοποιητικό εγγραφής εκδιδόμενο από την αρμόδια αρχή ή το πιστοποιητικό που εκδίδεται από τον αρμόδιο οργανισμό πιστοποίησης, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 83 ν. 4412/2016 και στην παράγραφο 22.2.6 του παρόντος άρθρου.

ii) για την περίπτωση του 19.3β: Πίνακα παρόμοιων μελετών με αναφορά στο φορέα ανάθεσης, τίτλο μελέτης, ημερομηνία ανάθεσης και περαίωσης, αμοιβή μελέτης συνοδευόμενος από Βεβαιώσεις Καλής Εκτέλεσης των μελετών»

27. Επειδή, κατά τα παγίως γενόμενα δεκτά από τη νομολογία, η διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΕΣ Πράξεις VI Τμήματος 78/2007, 19/2005, 31/2003), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση των διατάξεων (όρων) αυτής, οδηγεί σε ακυρότητα των εγκριτικών πράξεων του αποτελέσματος του διαγωνισμού και των κατακυρωτικών αυτού πράξεων (Ολ ΣΤΕ 2137/1993). Κατά συνέπεια, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης, είτε κατά τη διάρκεια του

Αριθμός απόφασης: 781/2019

διαγωνισμού, είτε κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία (ΕΣ Πράξη VI Τμήματος 78/2007).

28. Επειδή, η υποχρέωση διαφάνειας έχει μεταξύ άλλων ως σκοπό να αποκλείσει τον κίνδυνο αυθαιρεσίας εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228,σκ. 25 και απόφαση SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και ο σκοπός αυτός δεν θα επιτυγχανόταν αν η αναθέτουσα αρχή μπορούσε να μην εφαρμόσει τους όρους στους οποίους η ίδια υποβλήθηκε (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228,σκ. 27).

29. Επειδή, περαιτέρω επιβάλλεται η εφαρμογή των όρων της διακήρυξης κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών (ΔΕΕ, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2001, C-19/00 Siac Construction Ltd, Συλλογή 2001, σ. I-7725, σκέψεις 34 και 44 και απόφαση της 25ης Απριλίου 1996, C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1996, σ. I-2043, σκέψη 54).

30.Επειδή έχει κριθεί ότι οι περιπτώσεις των προσφορών που παρουσιάζουν αποκλίσεις από τους όρους της διακήρυξης δεν θα απορρίπτονται υπό την προϋπόθεση ότι οι αποκλίσεις αυτές δεν αναφέρονται στους απαράβατους όρους και κρίνονται επουσιώδεις από την αρμόδια επιτροπή. Το επουσιώδες, ωστόσο, της απόκλισης διαπιστώνεται και αιτιολογείται ειδικά από την αναθέτουσα αρχή (ΣΤΕ 4136/2009, 2004/2010).

31. Επειδή η αρχή της ίσης μεταχείρισης προϋποθέτει, περαιτέρω, ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, κατά τρόπον ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός και επί ίσοις όροις έλεγχος τους αν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (βλ., μεταξύ άλλων, για την αρχή της ίσης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων στο πλαίσιο ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων τις αποφάσεις: της 29ης Απριλίου 2004, Επιτροπή κατά CAS

Αριθμός απόφασης: 781/2019

Succhi di Frutta, C-496/99 P, EU:C:2004:236, σκέψη 110, και της 12ης Μαρτίου 2015, eVigilo, C-538/13, EU:C:2015:166, σκέψη 33, της 22ας Ιουνίου 1993, Επιτροπή κατά Δανίας, C-243/89, EU:C:1993:257, σκέψη 33, της 25ης Απριλίου 1996, Επιτροπή κατά Βελγίου, C-87/94, EU:C:1996:161, σκέψη 51, της 18ης Οκτωβρίου 2001, SIAC Construction, C-19/00, EU:C:2001:553, σκέψη 33, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Μηχανική, C-213/07, EU:C:2008:731, σκέψη 45, της 24ης Μαΐου 2016, MT Højgaard και Züblin, C-396/14, EU:C:2016:347, σκέψη 37, της 25ης Απριλίου 1996, Επιτροπή κατά Βελγίου, C-87/94, EU:C:1996:161, σκέψη 54, της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Universale-Bau, C-470/99, EU:C:2002:746, σκέψη 93, της 12ης Μαρτίου 2015, eVigilo, C-538/13, EU:C:2015:166, σκέψη 33, της 29ης Μαρτίου 2012, SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 36, καθώς και της 10ης Οκτωβρίου 2013, Manona, C-336/12, EU:C:2013:647, σκέψη 31).

32.Επειδή η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως και η υποχρέωση διαφάνειας δεν επιτρέπουν τον αποκλεισμό οικονομικού φορέα από διαδικασία συνάψεως δημοσίας συμβάσεως, λόγω μη τηρήσεως από τον φορέα αυτόν υποχρεώσεως η οποία δεν προκύπτει ρητώς από τα σχετικά με τη διαδικασία αυτή έγγραφα ή από την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, (βλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, Pippo Pizzo C-27/15 ECLI:EU:C:2016:404, σκέψη 51). Ομοίως η διακήρυξη του διαγωνισμού δεν αρκεί να παραπέμπει γενικώς στη σχετική νομοθεσία, αλλά πρέπει να περιέχει ειδική ρήτρα περί υποβολής των σχετικών δικαιολογητικών (ΣτΕ ΕΑ 79/2011). Εξάλλου δεν είναι νόμιμος ο αποκλεισμός διαγωνιζομένου για το λόγο ότι δεν προσκόμισε, δικαιολογητικά συμμετοχής πρόσθετα από τα ρητώς αξιούμενα (πρβλ. Δεφ Αθ 18/2015, ΕΑ ΣτΕ 18/2011, 1083, 1084/2010).

33.Επειδή έτι περαιτέρω, έχει κριθεί (ΕλΣυν 524/2012 Τμ. VI) ότι η αναθέτουσα αρχή δεν μπορεί νομίμως να απορρίψει προσφορά που, σε κάθε περίπτωση, ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της διακήρυξης, στηριζόμενη σε λόγους, οι οποίοι δεν προβλέπονται στην εν λόγω διακήρυξη και προβάλλονται μετά την υποβολή της προσφοράς αυτής (ΣτΕ ΕΑ 179/2009, 61/2011, υπόθ. C-6/05 ΔΕΚ, απόφ. της 14.6.2007).

34.Επειδή η αρχή της τυπικότητας, η οποία διέπει γενικά τη διενέργεια των διαγωνισμών (βλ. ΣτΕ 2889/2011, 4343/2005 κ.ά. βλ. και Ε.Α. 228/2013, ΣτΕ 111/2006, 597/2007 κ. ά.) εξυπηρετεί τις ανάγκες της διαφάνειας, της

Αριθμός απόφασης: 781/2019

αποφυγής του κινδύνου αλλοίωσης των προσφορών και της ευχερούς εξέτασης και αξιολόγησής τους (Δ. Ράικος, *Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων*, Β΄ Έκδοση, Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, 2017, σελ. 195 επ.). Σύμφωνα, δε, με την εν λόγω αρχή, δεν επιτρέπεται να τεθούν εκποδών διατάξεις της διακήρυξεως, οι οποίες θεσπίζουν υποχρέωση υποβολής με την προσφορά ορισμένων στοιχείων που απαιτούνται επί ποινή αποκλεισμού από τον διαγωνισμό.

35. Επειδή, το ΕΕΕΣ αποτελεί πρότυπο τεύχος με δεσμευτική ισχύ, το οποίο χρησιμοποιείται υποχρεωτικά από τις αναθέτουσες αρχές σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων του Βιβλίου Ι του Ν.4412/2016 άνω των ορίων, προκειμένου οι συμμετέχοντες στις ως άνω διαγωνιστικές διαδικασίες, κατά το χρόνο υποβολής των αιτήσεων συμμετοχής ή των προσφορών τους να δηλώνουν υπεύθυνα ότι, αντιστοίχως προς τις απαιτήσεις της διακήρυξης, δεν εμπίπτουν στις καταστάσεις εκείνες που συνιστούν λόγους αποκλεισμού, όπως και ότι πληρούν τα ανάλογα με τη διακήρυξη κριτήρια ποιοτικής επιλογής, ως προκαταρκτική απόδειξη της προσωπικής τους κατάστασης, ώστε να θεμελιώσουν κατ' αρχήν το δικαίωμα συμμετοχής τους στο διαγωνισμό (βλ. Α.Ε.Π.Π 136/2017).

36. Επειδή το ΕΕΕΣ παρέχει προαπόδειξη προς τον σκοπό της επιτάχυνσης των διαγωνιστικών διαδικασιών και ελάφρυνσης των διαγωνιζομένων από την υποχρέωση προσκόμισης πολυάριθμων πιστοποιητικών και εγγράφων ως προς τα κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής, ιδίως επί τον σκοπό της διευκόλυνσης συμμετοχής μικρομεσαίων επιχειρήσεων και τη μείωση του χρόνου προετοιμασίας μιας προσφοράς. Ενέχει δε προϋποθέτει και ερείδεται επί μιας καταρχήν εμπιστοσύνης ως προς τον υποβάλλοντα οικονομικό φορέα και όσον αφορά τα εξ αυτού δηλούμενα, τα οποία θα ελεγχθούν επισταμένως κατά το στάδιο αξιολόγησης δικαιολογητικών κατακύρωσης πριν την οριστικοποίηση της ανακήρυξης του ως αναδόχου (ΑΕΠΠ 96/2017).

37. Επειδή, σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση των διατάξεων του άρθρου 75 του ν. 4412/2016, οι αναθέτουσες αρχές, πριν την ανάθεση δημόσιας σύμβασης, δύνανται να ελέγχουν την «ικανότητα» των οικονομικών φορέων για την εκτέλεση της σύμβασης, εισάγοντας στη διακήρυξη τα περιοριστικώς αναφερόμενα στην εν λόγω διάταξη κριτήρια επιλογής αυτών, ήτοι σε σχέση με: α) την καταλληλότητα για την άσκηση της επαγγελματικής

Αριθμός απόφασης: 781/2019

δραστηριότητας, β) την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια και γ) την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα. Επισημαίνεται ότι όλα τα κριτήρια επιλογής είναι προαιρετικά και τίθενται στη διακήρυξη κατά την κρίση και τη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής η οποία έχει τη δυνατότητα, να επιλέξει ένα, περισσότερα ή όλα ενδεχομένως τα ως άνω κριτήρια επιλογής, συνεκτιμώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υπό ανάθεση σύμβασης (εκτιμώμενη αξία αυτής, ειδικές περιστάσεις κλπ), με σχετική πρόβλεψη στη διακήρυξη. Ωστόσο, εφόσον τεθούν στη διακήρυξη, η πλήρωση τους καθίσταται υποχρεωτική. Ειδικότερα, η συμπερίληψή τους αποβλέπει στο να διαπιστώσει η αναθέτουσα αρχή, εάν ο εκάστοτε συμμετέχων στη διαγωνιστική διαδικασία, οικονομικός φορέας, διαθέτει κατά τεκμήριο την ικανότητα να ανταποκριθεί στην εκτέλεση της σύμβασης και συνίσταται στο να θεσπιστούν εύλογες προϋποθέσεις συμμετοχής σε σχέση με την υπό ανάθεση σύμβαση (βλ. ΑΕΠΠ 687/2019).

38. Επειδή η προσέγγιση της προβληματικής της δυνατότητας διόρθωσης, συμπλήρωσης, διευκρίνισης, κλπ. των προσφορών διέπεται από μια περιπτώσιολογική νομολογία του ΔΕΕ, η οποία χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια του τελευταίου να ισορροπήσει ανάμεσα στην τήρηση των θεμελιωδών αρχών της ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας, από τη μια μεριά, και της σκοπιμότητας να δοθεί στις αναθέτουσες αρχές η δυνατότητα να πετύχουν, τη βέλτιστη λύση για την ικανοποίηση των δημοσίων αναγκών σε αγαθά και υπηρεσίες, από την άλλη (Δημήτριος Γ. Ράικος, Ευαγγελία Γ. Βλάχου, Ευανθία Κ. Σαββίδη, *Δημόσιες Συμβάσεις Ν. 4412/2016 Ερμηνεία κατ' άρθρο. Σχετικές διατάξεις – Νομολογία*, σελ. 953, Ε. Βλάχου). Εν προκειμένω, από τη νομολογία του ΔΕΕ προκύπτει η αναθέτουσα αρχή δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να τροποποιήσει, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αναθέσεως, το περιεχόμενο των βασικών όρων του διαγωνισμού, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι τεχνικές προδιαγραφές καθώς και τα κριτήρια αναθέσεως, και στους οποίους έχουν καλόπιστα στηριχθεί οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες για να αποφασίσουν εάν θα υποβάλουν προσφορά ή εάν, αντιθέτως, δεν θα λάβουν μέρος στη διαδικασία συνάψεως της σχετικής συμβάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 10ης Μαΐου 2012, *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών*, C-368/10, EU:C:2012:284, σκέψη 55, και της 16ης Απριλίου 2015, *Enterprise Focused Solutions*, C-278/14,

Αριθμός απόφασης: 781/2019

EU:C:2015:228, σκέψεις 27 έως 29). Πάντως, από τα ανωτέρω δεν συνάγεται ότι οποιαδήποτε τροποποίηση της συγγραφής υποχρεώσεων μετά τη δημοσίευση της προκήρυξης του διαγωνισμού θα ήταν, καταρχήν και σε κάθε περίπτωση, μη επιτρεπόμενη. Ως εκ τούτου, η αναθέτουσα αρχή έχει, κατ' εξαίρεση, τη δυνατότητα διορθώσεως ή συμπληρώσεως των δεδομένων της συγγραφής υποχρεώσεων των οποίων απαιτείται η απλή διευκρίνισή τους ή προς τον σκοπό της διορθώσεως πρόδηλων εκ παραδρομής λαθών, υπό την επιφύλαξη ότι ενημερώνει σχετικά το σύνολο των προσφερόντων (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 29ης Μαρτίου 2012, *SAG ELV Slovensko* κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 40).

39. Επειδή, ο διαχωρισμός μεταξύ ουσιώδους και επουσιώδους έλλειψης ως και μεταξύ τυπικού και ουσιώδους σφάλματος θα πρέπει να ερμηνεύεται μέσω του πρίσματος του άρ. 102 παρ. 3 και του άρ. 18 Ν. 4412/2016 και των αρχών που αυτά καθιερώνουν, το πρώτο στην ειδική περίπτωση της συμπλήρωσης και το δεύτερο γενικά επί των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων και αμφότερα με τη σειρά τους πρέπει να ερμηνεύονται στο πλαίσιο του αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Το κριτήριο δε του παραπάνω διαχωρισμού, συνίσταται στο ότι η επιτρεπτή συμπλήρωση δεν πρέπει να είναι τέτοιας έκτασης ώστε να επιτρέπει τις εναλλακτικές προσφορές, να προσδίδει πλεονέκτημα στον υπέρ ου οικονομικό φορέα έναντι των ανταγωνιστών του εισάγοντας ευμενή υπέρ αυτού διάκριση, να μην επιτρέπει τη μεταβολή προσφορών, να μην του παρέχει εμμέσως ευκαιρία πλήρωσης αποδεικτικής ή ουσιαστικής προϋπόθεσης η κατοχή της οποίας κατά τον χρόνο υποβολής προσφοράς δεν είναι αντικειμενικώς τεκμαιρόμενη ως βεβαία ή να του παρέχει δυνατότητα για την το πρώτον επίκληση προσόντων, δυνατοτήτων, ικανοτήτων και νομικών και πραγματικών δεδομένων, τα οποία ανεξαρτήτως αν υφίσταντο ή όχι κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς του, αυτός δεν τα επικαλέστηκε καίτοι η διακήρυξη τα απαιτούσε ή για την το πρώτον τήρηση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας που αυτός δεν τήρησε. Αντίστροφα, είναι παραδεκτή η συμπλήρωση και η διόρθωση, όταν από το ίδιο το περιεχόμενο και αντικείμενο του σφάλματος προκύπτει ότι αυτό είναι ιδιαίτερα έλασσον σε σχέση με το αποδεικτικό αντικείμενο της διακήρυξης, σύνθητες και ιδιαίτερα ευχερές να λάβει χώρα κατά τη σύνταξη της προσφοράς και κατά τα διδάγματα της κοινής λογικής και

Αριθμός απόφασης: 781/2019

πείρας, ενώ το σφάλμα πρέπει να είναι τέτοιου είδους, ώστε η αναγωγή του σε απλή, εύλογη και συνήθη, άρα και συγγνωστή, παραδρομή θα πρέπει να είναι αντικειμενικά προφανής στην κρίση κάθε ευλόγως σκεπτόμενου τρίτου και δη των οργάνων αξιολόγησης, τα οποία ακριβώς για αυτόν τον λόγο έχουν την ευχέρεια κατά την ακριβώς παραπάνω κρίση τους και συνεπεία αυτής να καλέσουν κατ' άρ. 102 παρ. 1 τον οικονομικό φορέα για διευκρινίσεις. Περαιτέρω, κρίσιμο κριτήριο για την κρίση περί του συγγνωστού, άρα και συμπληρώσιμου/διορθώσιμου ενός σφάλματος/έλλειψης, αποτελεί η τυχόν ασάφεια και ελλειπτικότητα των οικείων όρων της διακήρυξης (βλ και απόφαση με αρ. 253/2017 ΑΕΠΠ).

40. Επειδή οι όροι που τίθενται επί ποινή αποκλεισμού από τη διακήρυξη, αποτελούν δέσμια αρμοδιότητα της Επιτροπής Διαγωνισμού να αποκλείσει την παρουσιάζουσα έλλειψη/απόκλιση προσφορά (βλ. ΣΤΕ 743/2000), σύμφωνα με την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων και της διαφάνειας της διαδικασίας, που επιβάλλει την εφαρμογή τους κατά τρόπο ενιαίο για όλους τους προσφέροντες κατά την υποβολή, αλλά και αξιολόγηση προσφορών (βλ. ΔΕΕ, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2001, C-19/00 *Siac Construction Ltd*, Συλλογή 2001, σ. I-7725, σκέψεις 34 και 44 και απόφαση της 25ης Απριλίου 1996, C-87/94, *Επιτροπή κατά Βελγίου*, Συλλογή 1996, σ. I-2043, σκέψη 54).

41. Επειδή, τυχόν ασάφειες ή πλημμέλειες των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορούν να ερμηνεύονται εις βάρος των διαγωνιζομένων, κατά παράβαση των αρχών του ανταγωνισμού και της παροχής ίσων ευκαιριών και θα πρέπει να παρέχεται και σε αυτούς, οι οποίοι βλάπτονται από την ασάφεια ή την πλημμέλεια αυτή, η δυνατότητα να συμπληρώσουν την τυχόν ελαττωματική, προσφορά τους (Ε.Α. ΣΤΕ 423/2011, 424/2011, 425/2011). Τούτο, διότι η ερμηνεία των όρων των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορεί να γίνεται εις βάρος του καλόπιστου διαγωνιζομένου, εφόσον η Διοίκηση ήταν αυτή που όφειλε να εκφραστεί σαφέστερα (ΕφΑθ 1959/1970 *Αρμ.* 1970 σελ. 1111, ΕφΘεσ 501/1987 *ΕΔημΕργ* 1990/1, σελ. 84, Α. Τάχος, *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, εκδ. θ', σελ. 776). Επομένως, η παραβίαση αμφίσημων όρων της διακήρυξης δεν οδηγεί αναγκαστικά στον αποκλεισμό διαγωνιζομένου, αν δεν ευθύνεται ο ίδιος για την παρερμηνεία των υποχρεώσεών του.

Αριθμός απόφασης: 781/2019

42.Επειδή έχει κριθεί από τη νομολογία ότι στις δημόσιες συμβάσεις ισχύει ο κανόνας της, κατά στάδια, προβολής των λόγων, ήτοι λόγοι που αφορούν σε προγενέστερο στάδιο δεν μπορούν να προβληθούν σε μεταγενέστερο, αλλά θα πρέπει να προβάλλονται επικαίρως (ΕΑ ΣΤΕ 207/2002, 295/2003, 602/2003, 884/2003, 69/2005, 1032/2005, 245/2011 κ.ά.). Η αρχή αυτή, της επίκαιρης και αυτοτελούς προσβολής των βλαπτικών πράξεων όλων των οργάνων του διαγωνισμού εντάσσεται στους αρνητικούς όρους του εννόμου συμφέροντος, αποκλείοντας τον παρεμπόπτοντα έλεγχο της νομιμότητας των λόγων αυτών με την ευκαιρία της προσβολής των μεταγενέστερων πράξεων ή παραλείψεων της διαγωνιστικής διαδικασίας με την προδικαστική προσφυγή (ΕΑ ΣΤΕ 305/2011, 65/2012).

43.Επειδή λόγοι που αφορούν τους όρους της διακήρυξης του διαγωνισμού προβάλλονται ανεπικαίρως στο παρόν στάδιο κι επομένως απαράδεκτως (βλ. ΣΤΕ 2770/2013, 5690/1996, 964/1998 Ολομ., 966/1998 Ολομ., 1415/2000 Ολομ., 3602/2005 επταμ., 702/2008, 1794/2008, 1667/2011 Ολομ., 3952/2011, 2137/2012, πρβλ. και ΔΕΚ, απόφαση της 12.2.2002, Universale-Bau AG, C-470/99, σκέψεις 65 έως 79, καθώς και απόφαση της 27.2.2003, Santex SpA, C-327/00 , σκέψεις 32 έως 66).

44. Επειδή ο προσφεύγων με το μοναδικό λόγο της προσφυγής του ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή Διαγωνισμού όφειλε να τον καλέσει να συμπληρώσει το σχετικό πεδίο του ΕΕΕΣ αναφορικά με την τεχνική και επαγγελματική του εμπειρία, διότι στη διακήρυξη δεν προσδιορίζεται επακριβώς ο τρόπος συμπλήρωσης της παρ. Γ «Τεχνική και Επαγγελματική Ικανότητα» του Μέρους IV του ΕΕΕΣ, η δε μη κλήση του αυτή προς συμπλήρωση των δικαιολογητικών συμμετοχής αποτελεί παράβαση των διατάξεων του άρθρου 102 παρ. 2 και 5 του ν. 4412/2016.

45. Επειδή σύμφωνα με τον όρο 22 της διακήρυξης οι οικονομικοί φορείς οφείλουν να δηλώσουν στο ΕΕΕΣ, μεταξύ άλλων, την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής του όρου 19, στο δε όρο 19.3 της διακήρυξης προβλέπεται ρητώς ως κριτήριο τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας απαίτηση εμπειρίας στην υπ' αριθμό 16 κατηγορία μελετών, ήτοι στις τοπογραφικές μελέτες. Ειδικότερα, η εμπειρία αυτή συνίσταται στο να έχει εκπονήσει ο συμμετέχων την τελευταία 15ετία μία τουλάχιστον μελέτη κτηματογράφησης (τοπογραφικές εργασίες, σύνταξη κτηματολογίου και

Αριθμός απόφασης: 781/2019

πράξεων αναλογισμού), για γραμμικό έργο προϋπολογισμού μεγαλύτερου ή ίσου του ποσού των 100 εκατομμυρίων ευρώ, με προεκτιμώμενη αμοιβή μελέτης μεγαλύτερης ή ίσης του ποσού των 300.000 ευρώ. Εφόσον, λοιπόν, έχει τεθεί ρητώς στη διακήρυξη το εν λόγω κριτήριο τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας, οι διαγωνιζόμενοι όφειλαν να απαντήσουν στο ΕΕΕΣ την πλήρωση ή μη του κριτηρίου. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στον όρο 20 της διακήρυξης η πλήρωση του εν λόγω κριτηρίου σε περίπτωση ένωσης προσώπων αρκεί να ικανοποιείται αθροιστικά από τα μέλη της ένωσης. Ειδικά δε για την επαγγελματική εμπειρία στον όρο 19.5 της διακήρυξης ορίζεται ότι μια ένωση μπορεί να στηρίζεται στις ικανότητες των μελών της αρκεί τα συγκεκριμένα μέλη να εκτελέσουν τις εργασίες για τις οποίες απαιτείται ειδική εμπειρία.

46. Επειδή, η αναθέτουσα αρχή ανήρτησε στο διαδικτυακό τόπο του διαγωνισμού υπόδειγμα ΕΕΕΣ το οποίο ωστόσο στο Μέρος IV κριτήρια επιλογής δεν είχε προσαρμοστεί ώστε να ανταποκρίνεται στους προαναφερθέντες όρους της διακήρυξης. Εντούτοις, στον όρο 2.2 της διακήρυξης υπάρχει ρητή παραπομπή στο προς υποβολή υπόδειγμα ΕΕΕΣ για την επίμαχη διαγωνιστική διαδικασία. Επομένως, σύμφωνα και με τα εκτεθέντα υπό σκέψη 31, ο επιμελής και ευλόγως ενημερωμένος συμμετέχων όφειλε να συμπληρώσει το ΕΕΕΣ διαμορφωμένο σύμφωνα με τους όρους του υπό κρίση διαγωνισμού μέσω της προβλεπόμενης στον όρο 2.2 της διακήρυξης διαδικτυακής πύλης www.promitheus.gr. Δεδομένου δε ότι στον όρο 19.3 της διακήρυξης προβλέπονται συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής που αφορούν στην τεχνική και επαγγελματική ικανότητα των διαγωνιζομένων, στην προκειμένη περίπτωση η παρ. Γ «Τεχνική και Επαγγελματική Ικανότητα» του Μέρους IV του ΕΕΕΣ επ' ουδενί λόγο δεν μπορούσε να μη συμπληρωθεί. Ως εκ τούτου, αβασίμως ισχυρίζεται ο προσφεύγων ότι δεν προσδιορίζεται από τη διακήρυξη ο τρόπος συμπλήρωσης της παρ. Γ του Μέρους IV του ΕΕΕΣ. Θα πρέπει δε να επισημανθεί ότι η νομιμότητα της διακήρυξης δεν αμφισβητήθηκε επικαίρως από τον προσφεύγοντα με προδικαστική προσφυγή. Συνεπώς, και κατά τα εκτεθέντα υπό σκέψεις 42-43 ανεπικαίρως και, άρα, απαραδέκτως το πρώτον με την υπό εξέταση προσφυγή προβάλλει ο προσφεύγων ισχυρισμούς που εμμέσως βάλλουν κατά όρων της διακήρυξης.

Αριθμός απόφασης: 781/2019

47. Επειδή από την επισκόπηση της προσφοράς του προσφεύγοντος προκύπτει ότι στα ΕΕΕΣ που υποβλήθηκαν από έκαστο μέλος του προσφεύγοντος δηλώνεται η ακόλουθη κατανομή παροχής υπηρεσιών:

- 1..... Εκπόνηση 50% της συγκοινωνιακής μελέτης (10), 50% της τοπογραφικής μελέτης (16), 100% της περιβαλλοντικής μελέτης (27).
2. .... Εκπόνηση 50% της συγκοινωνιακής μελέτης (10), 50% της τοπογραφικής μελέτης (16), 100% της υδραυλικής μελέτης (13),
3. .... Εκπόνηση 100% της δασικής μελέτης (24),
4. .... Εκπόνηση 100% των πολεοδομικών και ρυμοτομικών μελετών (02),
5. .... Εκπόνηση 100% της οικονομικής μελέτης (3)

Επομένως, εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η εκπόνηση της τοπογραφικής μελέτης θα εκτελεστεί από κατά 50% από τα μέλη της ένωσης «.....» και «.....». Περαιτέρω, Ωστόσο, στο ΕΕΕΣ των μελών «.....» και «.....» δεν έχει συμπληρωθεί η παρ. Γ του Μέρους IV που αφορά στην τεχνική και επαγγελματική ικανότητα και άρα δεν δηλώνεται η πλήρωση της απαίτησης εμπειρίας στην εκπόνηση τοπογραφικής μελέτης ως ρητώς απαιτείται στον όρο 19.3 β) της διακήρυξης, Από τα δε υπόλοιπα μέλη της ένωσης ....., ... και ....., μόνον ο τελευταίος δηλώνει την ειδικότητά του στο σχετικό πεδίο του ΕΕΕΣ προς απόδειξη της πλήρωσης κριτηρίου του όρου 19.3 α) της διακήρυξης. Επομένως, ουδέν μέλος του προσφεύγοντος δηλώνει στο ΕΕΕΣ του την εκπόνηση μελέτης που πληροί τα κριτήρια του όρου 19.3 β) της διακήρυξης. Ο προσφεύγων όμως, ως ευλόγως ενημερωμένος υποψήφιος που επιθυμεί να συμμετάσχει σε μια διαγωνιστική διαδικασία και να διεκδικήσει την ανάληψη μιας δημόσιας σύμβασης, όφειλε προφανώς να αντιληφθεί την υποχρέωσή του στο πλαίσιο της υποβληθείσας προσφοράς, της καταρχήν προκαταρκτικής απόδειξης των τιθέμενων ελάχιστων προϋποθέσεων συμμετοχής (ΑΕΠΠ 835/2018). Παρά ταύτα, δεν υπέβαλε ούτε σχετικό διευκρινιστικό ερώτημα στην αναθέτουσα αρχή, όπως βασίμως προβάλλει ο παρεμβαίνων, ούτε αιτήθηκε τη χορήγηση υποδείγματος ΕΕΕΣ που να περιλαμβάνει τα προβλεπόμενα από τη διακήρυξη πεδία περί των κριτηρίων επιλογής.. Συνεπώς, εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η αναθέτουσα αρχή νομίμως κατά δεσμία αρμοδιότητα απέκλεισε την προσφορά του προσφεύγοντος λόγω παράλειψης

Αριθμός απόφασης: 781/2019

προαπόδειξης δια του υποβληθέντος ΕΕΕΣ της πλήρωσης του κριτηρίου του όρου 19.3 β) της διακήρυξης, ο δε πρώτος λόγος προσφυγής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

48. Επειδή, ως προς τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος περί υποχρέωσης της αναθέτουσας αρχής να τον καλέσει προς συμπλήρωση της παρ. Γ του Μέρους IV του ΕΕΕΣ επισημαίνεται ότι, το ΕΕΕΣ ναι μεν παρέχει προαπόδειξη προς τον σκοπό της επιτάχυνσης των διαγωνιστικών διαδικασιών και ελάφρυνσης των διαγωνιζομένων από την υποχρέωση προσκόμισης πολυάριθμων πιστοποιητικών και εγγράφων ως προς τα κριτήρια αποκλεισμού και επιλογής, εντούτοις, η υποβολή του συμπληρωμένου ΕΕΕΣ στα απαιτούμενα από τη διακήρυξη πεδία αποτελεί ουσιώδη τυπική προϋπόθεση συμμετοχής στο διαγωνισμό, παράβαση δε του κανόνα αυτού εκ μέρους του συμμετέχοντος στο διαγωνισμό, δηλαδή υποβολή ελλιπούς κατά περιεχόμενο δήλωσης, συνιστά ουσιώδη παράλειψη συνεπαγόμενη αποκλεισμό του υποψηφίου, μη δυνάμενη να αναπληρωθεί με παροχή διευκρινήσεων, η οποία κατ' άρθρο 102 Ν. 4412/2016 παρέχεται, όπως βασίμως ισχυρίζονται η αναθέτουσα αρχή και ο παρεμβαίνων, μόνο για ασάφεια δικαιολογητικών και εγγράφων και επουσιώδη σφάλματα και όχι για το πρώτον συμπλήρωση σε κεφάλαιο του ίδιου του ΕΕΕΣ που συνεπάγεται ουσιώδη μεταβολή της ίδιας της προσφοράς. Η δε υποβολή εκ μέρους του προσφεύγοντος το πρώτον με την προδικαστική προσφυγή εγγράφου προς απόδειξη της πλήρωσης του κριτηρίου του όρου 19.3. της διακήρυξης προβάλλονται απαραδέκτως, καθώς η ΑΕΠΠ δεν δύναται να αποφανθεί πριν από την προηγούμενη σχετική κρίση της αναθέτουσας αρχής.

49. Επειδή ως προς τον ισχυρισμό του προσφεύγοντος ότι ο αποκλεισμός του οδηγεί σε ανεπανόρθωτη ζημία του δημοσίου συμφέροντος διότι είχε υποβάλει καλύτερη οικονομική προσφορά από τον παρεμβαίνοντα που αναδείχτηκε προσωρινός ανάδοχος, θα πρέπει να επισημανθεί ότι λόγοι δημοσίου συμφέροντος επιτάσσουν εξίσου την τήρηση της νομιμότητας, κατά τη διαδικασία των διαγωνισμών για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων, ώστε να γίνεται η ανάθεση σε νομίμως επιλεγέντα ανάδοχο (ΕΑ ΣτΕ 840/2008, ΔΕφΑθ ασφ. 263/2013).

50. Επειδή, μετά ταύτα, ορθώς αποκλείστηκε η προσφορά του προσφεύγοντος και, συνακόλουθα, με τον αποκλεισμό του έχει καταστεί, ως

Αριθμός απόφασης: 781/2019

προς το διαγωνισμό, τρίτος, σύμφωνα και με τα εκτεθέντα στη σκέψη 6 της παρούσας. Ειδικότερα, σε συνέχεια των όσων έγιναν δεκτά στη σκέψη 6 της παρούσας, έχει κριθεί (βλ. ΑΕΠΠ 233/2017, 329/2018) ότι η παραπάνω αρχή του ενιαίου μέτρου κρίσης, ως κανόνας εξαιρετικού χαρακτήρα (ήτοι, αφού καθιερώνει εξαίρεση από την αρχή της τυπικότητας και της απαράβατης τήρησης των όρων της διακήρυξης από όλους τους συμμετέχοντες), πρέπει να ερμηνεύεται στενά ως προς τον κύκλο των περιπτώσεων και το αντικείμενο των λόγων αποκλεισμού που αφορά και καλύπτει και δεν έχει την έννοια ότι κάθε λόγος αποκλεισμού μπορεί να εξισωθεί με οποιονδήποτε άλλον. Αντίθετα, θα πρέπει να συντρέχει κοινή ταυτόσημη παράβαση ίδιου κανόνα και όρου της διακήρυξης, ενώ δεν αρκεί οι εκατέρωθεν παραβάσεις να αφορούν απλώς ίδια θεματική, ίδιο εν γένει ζήτημα, ίδιο εν γένει μέρος ή κεφάλαιο της διακήρυξης και ίδια κατηγορία ελλείψεων δοθέντος του ότι για τη θεμελίωση παραβίασεως της αρχής του ίσου μέτρου κρίσης, κρίσιμο είναι εάν εχώρησε διαφορετική εκτίμηση των αυτών πλημμελειών και όχι εάν διαφορετικές πλημμέλειες αφορούν στο ίδιο, εν γένει, ζήτημα, όπως εν προκειμένω (βλ. ΣΤΕ ΕΑ 274/2012 σκ.12).

51. Επειδή ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι κατά παράβαση της αρχής της διαφάνειας και της ισότητας και άρα καθ' ερμηνείαν της αρχής του ενιαίου μέτρου κρίσης κλήθηκαν τέσσερις έτεροι συνδιαγωνιζόμενοι προς παροχή διευκρινίσεων αναφορικά με τα δηλωθέντα στο ΕΕΕΣ ως προς την πλήρωση του κριτηρίου του όρου 19.3 (β) της διακήρυξης.

52. Επειδή, σύμφωνα με το από 16.04.2019 Πρακτικό, την 29.03.2019 η Επιτροπή Διαγωνισμού κάλεσε τον παρεμβαίνοντα, την ένωση οικονομικών φορέων 1. «.....», 2 «.....», 3. «.....» 4. «.....» και 5. «.....», την εταιρεία «.....» και την εταιρεία «.....», να διευκρινίσουν, επί των δηλωθέντων στο ΕΕΕΣ τους τοπογραφικών μελετών για την απόδειξη της πλήρωσης του κριτηρίου του όρου 19.3 (β) της διακήρυξης, είτε την προεκτιμώμενη αμοιβή της μελέτης κτηματογράφησης είτε τον προϋπολογισμό του έργου για το οποίο εκπονήθηκε η δηλωθείσα μελέτη. Ωστόσο, από τον έλεγχο των ΕΕΕΣ των ως άνω διαγωνιζομένων προκύπτει ότι είχαν συμπληρώσει την παρ. Γ του Μέρους IV «Τεχνική και Επαγγελματική ικανότητα», ήτοι είχαν δηλώσει την εκπόνηση τοπογραφικής μελέτης για γραμμικό έργο και άρα ότι πληρούν τις

Αριθμός απόφασης: 781/2019

απαιτήσεις του όρο 19.3 (β) της διακήρυξης. Επομένως, οι ισχυρισμοί του προσφεύγοντος περί παράβασης της αρχής της ισότητας προβάλλονται άνευ εννόμου συμφέροντος ο προσφεύγων χωρίς έννομο συμφέρον, καθώς για τους προαναφερθέντες διαγωνιζόμενους που κλήθηκαν από την αναθέτουσα αρχή προς παροχή διευκρινίσεων δεν συντρέχει η πλημμέλεια που αποτελεί το λόγο απόρριψης της προσφοράς του προσφεύγοντος, όπως απαιτείται με την αρχή του ενιαίου μέτρου κρίσης. Επομένως, δεν υφίσταται παράβαση της αρχής αυτής και οι οικείοι ισχυρισμοί της προσφυγής πρέπει να απορριφθούν ως απαραδέκτως προβαλλόμενοι.

53. Επειδή γίνεται δεκτή η εισήγηση.

54.Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή πρέπει να απορριφθεί.

55.Επειδή η παρέμβαση πρέπει να γίνει δεκτή

56.Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, πρέπει να καταπέσει το παράβολο που κατέθεσε ο προσφεύγων (άρθρα 363 παρ.5 του ν.4412/2016 και 5 του ΠΔ 39/2017).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την προδικαστική προσφυγή.

Δέχεται την παρέμβαση

Ορίζει την κατάπτωση του παραβόλου

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε την 2^α Ιουλίου 2019 και εκδόθηκε στις 22 Ιουλίου 2019 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ Χ. ΚΑΝΑΒΑ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΙΑΚΑΤΣΙΔΑΣ

Αριθμός απόφασης: 781/2019